

Incipit tractatus eximij doc-
toris iohannis upd' contra tiorata
consciam. Capm p'mu' fructi-
bus boue conscie. de re pte

A .i. pro spe bona de dei aiaaa s' ei capit

H pud discipulis
nas repem
physitas diu
sis morib cor
poru medi
cos edidisse an
tydota diuisa

Cu at raaonabil aia i compabiliter
sit corpe nobilioz plus longe aiaa
medias de hys opu e tetau formae

Pmo igit aduadu qd saia vno mo
capit pro re asat i thio .i. ai di Ca

A ritas procedit de isaia pua glosa. id e
ex spe. qz ex meitis q consaa tenet mo
tus spei msurgit **H**uimo at 2 cuilibz
boe isaie vij. r pimus frctus et vtili
i sacris scriptue libris. q s' radix cai
tatis it vei^{tes}. ornat⁹ venustatis
+ testonuu bonitatis. 2 iuuuu delca
bilitatis. **D**e i apls. i thio. i. finis p
cepti e caritas de puo corde 2 isaia bo.

Bn buard⁹ 2° de s'fide a adoe. fortitudo
tua fiducia fidelis consae **S**do e it
veitatis. pro quo ps orat dices **D**e
duc me i semita madaoz tuoz. r
i spcu tuo. **G**losa. v. i isaia. vbi nullq
hom videt. sed tu solus. io semp ad
isaam vbi ds videt rcurrendum e.

Tercio e ortus venustatis ronau aie
q sponfa r est. ps. omis gla ei ab
int9. r scdm glosam. i isaia. vbi em
ois sponse decor et gla. **Q**uarto est
rtractoriu a pctis. que em consaa
mordet 2 stimulat q aliqd s' illiatu.
ia pro tato a pcto tli rtrahz i qd la
bi posset. **I**ac 2. **I**acient bonu 2 non

+ rtractoriu a pctis. thesaur⁹ hoctan

fraenta pcam e illi. **E**t 2 per y qeli
erat via veitatis no agnosce. q post ag
nuta rctioe. ab eo quod traditu e illi
a sco mandato. **I**o quoz fuit casus
luasoi. quia sic alyb peminebat saia.
ita ceteris peior fuit i ruina. **N**ec tu
pptea scdm glosa agusti fugiendu **I**bide

e ad latebras ignoraae. q ignoraa
eozu q qd saie tenet. det 2 pf. nei ne
excusat. sed accusat et delcm auget
I cor 13° Ignoras ignorabi.

Quato e thesaurus honestatis **e** p **B**ona
e sba. cui no e pcam isaia. **C**risost
sup math. numisma cesaris. auz
e. numisma di. ho e. i solidis cesar
videt. i hoibus aut deus agnoscat.

Itaq ditas vras cesai date. do at
consae vie sola innocaa r' suate **C**as
siodoz⁹ q pre eplaz **Q**uid acqrit
ut pnt. vbi bo isaia pdit. **A**ut i qua
pte pf homo profice. si innocaa q
batus fuit amississe. **S**exto e testio
bonitatis. **a**pls 2 cor. 1° postp aut

Gla ma h' e testonuu isaie nre.
vbi subdi **I**n sm^{te} et fmeitate. no i
sapia carnali. sed i gra di iusati su
m⁹ i h^o mudo. io b'cus g⁹ omc q
fr' ezechuele **Q**uid poterit ob ee si ob
deroget et sola consaa defendat.

Septio cōsaā bō e cōiuuu delca
q seua mens q iuge iuuuu. pū 17
Cass. **A**rborē florē vides quā sūma
aspriat viditate locai. sub traneo sur
co fecunditatis aiat. rddens i hy
laurate decorat si visceribus sub
guamē nulli⁹ senaat lesionis.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

Et psidorus de summo bono 3° libro
Semper consilia serui dei humilis esse debet et
tristis. ut per humilitatem non superbiat. et
per utilem mentem cor ad lasciuiam non dis-
tinet sedm qd mala ista ea hinc soluat
vix mala inuenit

E contra mala ista vix ma-
los fructus amantissimos gignere
ne solet. Nam bellum inter
gentes gignit. munda sibi imunda accitatur.
via difficilem practicat. ad errorem ad-
iuuat. ad gehennam edificat. et tristitiam
continuat. **Primo** primum dicit apostolus **Rom 2**
Testimonium illis reddente conscientia.
quod cogitatio cogitationi recalcitrat.
cum quis ex divina inspiratione ad it-
erum pergit. aut quam faciora sua facinora
taliter confitetur videtur. **De quibus seneca**
libro de quatuor virtutibus. Timidum
non facit animi non reprehensibilem ista.
Sed proximum facit enecat. quod ma-
la conscientiam gestat. **1° cor 10** Si quis
videt eum qui habet scientiam in ydolo seru-
tante. nonne ista eius cum sit infirma
edificabit ad manducandum ydolatri-
ca. et bibit infirmus in tua scientia
si propter quod x^o mortuus est. Si autem pec-
catis in fructibus percutientes istam repro-
bationem infirmam xpm. **Secundo** munda sibi
imunda accitatur. ignatis aut nihil
mundum sed iniquitate sunt eorum mens
et ista. confitentes se nosse dominum
facti aut negant. **Tercio** mala ista
via sibi difficilem practicat. cum
iustus dicentibus **sap 11** Ambu-
lantium vias difficiles. via autem domini

ignorant. **Quo** contra apostolus **heb 10**
Accedam ad sacerdotem magnum christum
cum vero corde aspsi corde a mala con-
scientia. quod in via mortis nunquam secunda
est. **Unde** seneca **lib 1° de moribus** Ma-
la conscientia sepe tuta est. nunquam secunda tamen
Quinto ad errorem mentis adiuuat
et nonnunquam ad hesim inducit
1° cor 10. Cauterata hinc est con-
scientiam. **glosa.** 1° corrupta. primum co-
gitatione. adusta igne concupiscentie
male. **Sexto** ad gehennam edificat
tut. si qui confirmat et pro certitudine ui-
dicat aliquod esse peccatum. quod **rom 10** dicit
Qui discit si manducauerit damp-
nat est non ex fide. **glosa.** si manduca-
uerit cum conscientia dampnat est. **Verum** est quod
quod iudicat non edendum et edit. dampnat
est. ipse enim se facit. quoniam id quod iuti-
le sibi assit facit. id dampnat est
ex fide sedm istam dicit **glosa.**
Omne enim quod non est ex fide peccatum est
Septimo tristitiam continuat in mag-
num aut gratiam et spiritum. **Unde** **sap 10**
Sed presumit seua perturbat ista
glosa. quod non habet securitatis tranquillitatem.
Ratio est sedm **senecae** lib 1° de
moribus dicente. Nullum istam peccatorum
tuorum magis timueris quam tempus
sum. Alium effuge potest tempus nun-
quam. nequam enim ipsa est peccata sua
Est bona conscientia sibi et
mala multiplex. que-
dam dicit cauterata. quedam non la-
ta. quedam non arca et pusillitiam
quedam tranquilla sed non bona.
Et **cap 3^m de viis differentiis consue**

primo facit enecat

peccatis

infirma xpm. **Primo** munda munda sibi

imunda accitatur. ignatis aut nihil
mundum sed iniquitate sunt eorum mens
et ista. confitentes se nosse dominum
facti aut negant. **Tercio** mala ista
via sibi difficilem practicat. cum
iustus dicentibus **sap 11** Ambu-
lantium vias difficiles. via autem domini

4
quedā p̄bata nō bō. qdā p̄turbā s̄ bō.

alia t̄nquilla et bona. Prima s̄ cau
teciata. i. corrupta. p̄prie ē p̄fidorū
i. hēticorū. ap̄lus. i. t̄m̄ q̄o In nouis
simis t̄pibus discedent a fide at
tendētes sp̄itibus errorū i. deō nūq̄
cauteiata h̄ntes consāam. Hec
isāe sunt p̄iculosissime. q̄ oriūt̄
ex hesitacione articulorū fidei.
Hanc isāam h̄nt. q̄ de magnis
p̄c̄is. diuitibus et potentibus modi
cā faciūt consāam i. confessione p̄
dicacionē. aut s̄mōe p̄uato. sed pau
p̄ibus et despectis. De p̄uo excessu
forūt sc̄rupulos grauis consāe. Se
cūda consāa ē n̄s lata. Corū q̄ nō
n̄ q̄uia p̄c̄ā ponderat. p̄ua nō tu
rantes. Cont̄ quos d̄i. Qui n̄ma
negligit paulatī deſuit. Nulla
domus r̄pentē ruit. sed paulatī
st̄llitadys neglectis putrescit.
tales ad p̄f̄onē uite nūq̄ p̄ueni
ent. a qua consāa orat̄ p̄p̄ia i. n̄s
erui. cū dicit. Non declines cor me
ū i. v̄ba malicie. ad excusandas
excusaciones i. p̄c̄as. Corripiet
me iustus i. m̄ia. oleū aut̄ p̄c̄o
ris. i. hōis late consāe. nō ip̄m
guet caput meū. Tercia isāa
est pusillānis et alta n̄s. Corū
q̄ pene de singul' sibi sc̄rupulos
formant̄ dubiosos. q̄les israhē
lite p̄p̄ia t̄p̄e p̄secucionis fugietes
ad ant̄ deserti. Quos cū gentiles
prouocaret die sabbati ad bellā
dū nolebāt h̄ntes consāam n̄s
autā. ne violarent p̄ceptū de sc̄i

taone sabbati dicētes. moriam̄ i
simplicitate nr̄a. i. macha. ii. T̄r
ta ē consāa t̄nquilla. sed nō bō. eoz
q̄ peccāt sub spe venie tandē con
sequende. dicentes in corde suo. d̄s
nō r̄q̄ret ista. ut sūt adolescentes
iuuenes etate vel moribz. q̄s salo
mō p̄monet dicens. Fili si te lac
tauerūt peccatores ne accēstas eis
p̄u. i. t̄lem consāam h̄nt h̄y. q̄ ex
crassa vel affectā ignorancia no
lūt sc̄ie ut b̄n agāt. iō iūq̄tate me⁹ sep̄.
tant̄ in cubili sue consāe. Quā
ta ē p̄turbata et nō bona. nōnū
quā despacioni proxima. quale
h̄nt̄ crebro r̄aduantēs i. eadē p̄c̄ā.
q̄s aristo. iii. ethicorū vocat̄ m̄o
timētes. H̄y a d̄no consolant̄ cū
peto. cui d̄cū ē dimittendū
fore septuagies septies. id est
toaens quoaens perirebit. S̄x
consāa bona sed non t̄nquilla
p̄m̄q̄ inf̄ma eoz q̄ iūsi ad d̄m̄
recogitant̄ ānos suos i. amai
tudine aie sue. q̄ grauit̄ adhuc se
cūt̄ aliā legē i. m̄ebus suis re
pugnātē legi x̄. Pro horū cūa
dicit̄ bernardus s̄ tant̄. Quid effi
caciū ad curanda m̄m̄s vul
nera q̄m̄ x̄ vulnerū sedula es
gracia medicio. Septima con
sāa ē t̄nquilla et bona. de q̄bus
ap̄lus. Qui carnē suā cū viciis
et sc̄upiscentis cūtafixerunt
De hac dicit̄ hugo libro 1° de aia
T̄nquilla ē consāa q̄ oibz ē

Dulcis. nulli gr̄us. utens amico ad
gram. iūm̄ico ad p̄aam. cūctis ad
beniuolentiā. cui dñs p̄aā sua nō
īputat. q̄ nō fecit n̄ aliena. quia
nō approbavit. n̄ negligentiā. q̄
nō tacuit. n̄ supbiā q̄ i uanitate
nō p̄mansit. **I**tem consciā bona
ē titulus religiosus. templū salo
moris. aḡ b̄ndictionis. ortus de
liazarū. aureū r̄dinatorū. gau
diū angelorū. thesaurus r̄gis.
aula dei. habitaculū sp̄s s̄a.
lib̄ signatus et clausus. **I**n die
iudicij ap̄ciendus ^{ram p̄ p̄s̄a b̄ ad istm̄}
^{dom̄ m̄al̄ ē m̄gredieda}

Quia v̄s et̄na sapia
bonā consciā domū
assilare dignata est.
sap̄ viij Intrans in domū tue
ani cōq̄sca cū illa. Idcirco cū
ōi diligentiā videam̄ q̄tius
dom̄ n̄re consciē. b̄n̄ fundet̄.
debite ornet̄. fortit̄ teneat̄.
prudenter r̄gat̄. et sepe ^{purg} ~~purge~~
tur. **P**rimo b̄n̄fundetur s̄r̄ soli
dū fundamētū. 2̄ firmamētū
x̄ et sacre scripturē. mat̄. vij
Dñs q̄ audit v̄r̄ h̄ et fac̄ ea
assilabz̄ v̄o sapienti. q̄ edificat̄
domū suā. consciē. s̄ sup̄ f̄mā
petrā. **C**lauendū q̄ ne dom̄
consciē s̄ nimis late aut stur
te edificata. **Q**ui etiā facit
cōconsiāam edificat ad gehē
nā. glosa. Rō. xiiij. **S**ed h̄cū h̄c
domū quidā edificat s̄r̄ aq̄b̄
voluptatis. quidā sup̄ arenā

cupiditatis. alij super ventū sup
bie que n̄tō cadē h̄z. **E**rigant̄
igit̄ in h̄o fundamēto. fides f̄
ma sup̄ xpm̄ fundata. q̄ fun
damētū aliud nemo ponē p̄t
p̄t xpm̄ aut ap̄l̄us p̄s̄tō huius
fundamēti ē caritas. sine qua
fides vitā nō h̄z. **S**ec̄do pro de
bito huius domus isac̄ or̄mētō
r̄quirūt̄ ymagines v̄tutū et
exemplor̄ bonorū. **N**ō enī suf
fiat hōi p̄ulto fides et caritas
n̄ exeat in opus. fides eī sine
opibus mortua ē. **E**t s̄c̄d̄m q̄
gorū. Caritas si ē. op̄ari nō
cessat. **T**ercio oportet ut do
mus consciē teneat̄ fortiter
v̄z iusticiā honesta 2̄ custo
dia angelica. q̄tinus s̄r̄ iustia
cio tuta q̄ ad d̄m. et nosip̄os.
et b̄o fama proxio. mat̄. i.
Sic luceat lux v̄r̄a corā hōi
bus ut videant opa v̄r̄a b̄o
Quarto domus isac̄ pru
dent̄ ē regenda. quāuis eī
hōi suffraget̄ angelica cus
todia. t̄n̄ q̄ deus fecit hōiez
r̄m̄ r̄h̄quit eū i māu con
siliij. id ē in suo lib̄o arbit̄o
q̄ mediante vult̄ gr̄a bonū
assistente et di gr̄a amissa
malū. **Q**uinto or̄ ut consciē
domus sepe purget̄ scopa
stionis. iessionis et satisf̄o
nis. p̄t̄ venialia s̄ veniosa
p̄torū mōrlū trah̄t q̄b̄ secū

h'at qo

quo aiq; fugeit. Mala tñ con
 faa serpam fugē nō valet aut
 aug⁹. **U**trū quis scie possit an ha
 beat bonā consciam. **R**nsio scdm
 alexandru de halis q; vij fut grā
 homi. Quidā se putat hre cāta
 te et bonā consciam. sed tñ nō hnt. **A**
 lī dubitat. alij sciūt. alij opinant.
 alij expiunt sed de hō nō hnt sa
 enā. alij sciūt hō p reuelacionē
 tm. alij p causa. **P**rimi fut mfi
 deles et hētia. et quidā xani te
 pidi. q; nō discufientes consciam fu
 am ex crassa ignorāa i pās g
 iudibus pseuerat. et sacmentis m
 digne coicanti quo cont hys dī.
Probet serpm homo. et sic de pa
 ne i edat. **2° ad cor.** **S**cdo sciunt
 quidā se hre nō bonā consciam
 q; fut i pposito peccandi mōrli
 vij eātes. **S**at conscia tua. q; tu
 crebro maledixisti. **T**ercij fut q;
 dubitat se hre bonā consciam ha
 bentes eq; fortes rōnes. ad hō q;
 fuit i grā. sicut ad oppositū. qn
 fz vident se tepidos i amando
 dñm et nō hnt affm orandi. vi
 dent q; ex opposito. q; nullā hnt
 volūtate peccandi mōrli. **E**st ei
 dubitatio intellctus int vraq;
 ptem ~~dubitationis~~ cōditiōis
 quedā vacillatio. tles dicit pnt
 cū aplo. **N**ichil m conscus fū
 sed nō i hō iustificatus fū. q; at u
 dicat me dñs e. **1° cor 2°.** **Q**uart
 opinant se hre bonā consciam

hntes rōnes ad vtrāq; pte. sed for
 tiores hnt rationes ad pma pte
 et illi timē dnt duo. q; fut desi
 dia et fraus. **D**esidia facit mōr
 amor dei fraudē pp⁹ amor sui
 pro bene actis. **T**imeam⁹ go cū
lto iob dicentes. **D**ebar oia opa
 mea sciens quia nō pās delinq;
 ti. **Q**uñt expiunt se hre grām
 et bonā consciam. sicut illi q;
 sentaut dulcedimē dñe bonita
 tis i orōe. gustantes q; suauis
 ē dñs. **S**exti sunt q; sciūt hō p so
 lā reuelacionē. **1° io. 2°** **I**n hō sam⁹
 q; in deo manem⁹ et ipē i no
 bis. q; de spū scō dedit nobis.
Septi sunt. q; hoc sciūt p cau
 sam vel racionē rei. ut hy q;
 eēnciam dei clare m hac vita
 speculant⁹ ut moyses i veti tes
 tamēto. paul⁹ i nouo

*Cam quatu p q sig
 compositur conscia bo*

Sanctus thōs i 1°
 ponit qtuor signa
 et bñs bñardus
Primo cū q; deuote vba di au
 dit. **S**cdo cū quis se promptū
 iuenit ad bñ opandū. q; p m
 g⁹ m pfo dilectōis ē exhibitio
 opib. **T**ercij cū quis a pās
 abstinendis firmū hz ppositū
Quartū cū de pteitib dolet
In hys enī vea pma scdm dñs
 doctores consistat. **I**te alexand⁹
 de halis i summa ponit tā sig⁹
 et expiēntia grē. q; hnt i 1°
 pās. **C**ū iuocare p tres questōs

ibide. **P**ri^mū dicitur multi. quib
ōndit nobis bona. signatū ē
sup nos lumē vultus tui dñe
Scdm. dedisti leticiā i corde meo.
Tercū i pace i idipm. **E**cce
tā. lumē. leticia. et pax. lumē
apud vim racionabile. pax ap
iasabile. leticiā ^{spū} iaspabilem.
Sūt at tā optima signa bone
conscie. **P**ri^mū contritio vea pro
pccis. scdm confessio sacmē
tū coio eucāstie effectual.
Dat^r go salubre oī xāno siliū
ut s. singulis diebus. sel vel
bis. sed aut mane. aut salti
festius diebus. ad cor rdeat.
fuā consciam exāinans. an
i die pccata defecit vel pro
fecerit. **S**cdm signū conscie
efficacius ē confessio sacmē
talis. **N**ā scdm thoma 2 scho
tū sup 2° cū Confessio mē a
lios fructus hz. q si dolor cō
tadus pme nō fuisset suffi
ciens. confessio tñ sacmētal
et eius absolutio supueniens
eius supplet defcū. dū mō
penitens nō ponat obviam
grē p i missionē pccā actual
mortalis. patet h^o m dauid.
q cū confitendū se pro mittet
nathan dicens. peccavi. sta
tū nathan ex pte dī dixit
ei. tñstulit deus pccm tuū
2° R^o 2° **R**ō est. qz ad h^o q p
cator rapet gram et sibi di

mittant^r pccā. rquitur. q cū ali
qua disapliteaa et detestaaone
h^o faaat id confitendo. qd p^us ex
cessit cū iplacencia. **V**n dicit brs
aug^o. et allegat a m^gro fmarū
i 1° 1° **P**aveat penitens. ne p^o ad
dñicū corpus accedat. qz reforty
sit i conscia. **U**n dicit albertus.
His gram id ē psumens ex pro
babili signo se h^oe gram. p^t ac
cedē ad corpus x. **E**st aut proba
bile signū. si ē confessus ut dicit
sibi scā. q pro nulla re mundi
vult ampli⁹ peccare sed penite
ciam agere **ca^m vi de errore conscie**

Conscia ē duplex. scz.
rca et erronea. **C**ō
scia rca ē assensus li
tate conclusionis i silo^{mo} prac^o
vel speculativo. i quo syntoēsis
maiorē. rcaio mōre. 2 scā con
format conclusionē. **C**onscia at
erronea scdm aug^m tūc i aliq
cadit. qn i agendis intellāus a
liquid pro vco approbat. qd flm
ē. **A**ut econtrio pro flō approbt
quod verū ē. **E**t fit qn i silo^{mo}
conscie seu practico i mōre flē
subsūt. qz tūc erronee 2 flē
concludi. **C**ausa aut qre conscia
errare p^t ē ista. qz conscia fort^r
ex assumptione aliaus pccāla
ris ppositiois sub vlibus rgul
opandorū. **P**positio at q assuit
vel subsūt. nō ē p se nota. ut sūt
vlia pncipia agendorū. **S** i nō

tesat p fidem vel iquisiaone
 racouis. et io arca eam et arca
 consaam ex assumpadone forta
 contingit error. vel qz fidei no
 assentatur. vel qz ro confens de
 apit. Exempli gra. lex tradit qz op^o
 illicitu no e faciendu. heticus
 aut assumit qz uia mentu est
 illicitu. qz scriptu e mathei 1

Ego dico vobis no iurare. ex qo
 sequit consaa erronea. f. qz ni
 lo mo e iurandu. Decipit aut
 consaa. no confert illud dcm
 scriptue ad alia. i quibz conce
 dit iuamentu taqua licitu

Sciendu qz ex qnoz cau
 sis oritur erronea
 consaa. f. ex discendi
 negligencia. ex qrendi erubescē
 tia. ex supbie ptinacia. ex affcō
 maluolencia. ex alioru gūuū
 vicioru fetulencia. Dñ pfaue
tas. ptea captiuus ductus e
plius meus. qz no habuit fae
 cia. tenetur eni qsqz xanus b
 uix status sui condicione pt
 necia debitu et officiu vlt fidei
 et moru rudimenta. ut iudex.
 epus. religiosus. platus. pastor
 ciatus. sacerdos. scabinus. con
 siliari. artifex. sine quoru scia
 no pt quis debitu actu exerce.
 ignorans ignorabit. i cor 12. Se
cundo oritur error consae ex
qrendi erubescencia. puta cu
quis hie pt instruentē. qz qere

ve tunc dat. tales vera prude
 cia nuqua attingent. vmo i
 tepaone succubent. Sic paulus
 no e veitus mstru ab anania
 cui dcm e a dno. hic. f. ananias
 dicit t quid te oporteat facere.

Et samuel ab heli. i rgu tao
terao oritur error in consaa
ex supbie ptinacia. qn. f. quis n
huiliat intellm suu. ut sapie
toribus se velit cede. i cor 10

Captiuates intellm i obseq
vni x. ibi glosa vltia. Quilibz
i credendis plus crede fidei qz
sibi. i agendis plus alijs obipare
qm sibi. nullaten^o decipi po
teat. quisqz no suo iudicio. sed
maioru viuut exempla. Dcto

oritur ex affcō maluolencia
cu. f. quis aliqua sequit passio
ne. qz eis ipedit aim. ne possit
ene vni. Dñ dan 13 de duobus
flis iudicibz. Autert sensu suu.

glosa. a rco. ne viderent celu. glo
sa. r. no cogitarent celestia. neqz
rcordarent iudicioru iustoz. glo
sa. siue dei. siue honestatis. siue
ae q omibus ad bonu insita
sut. causa submfert de passioe.

Erant eni vulneati amore ce
co i susana. Infra. spes decipit
te. et cupia subutit cor tuum.
Quito oritur ex alioru vicio
ru gūuū fetulencia. Na hitus
et dispositiones viciory itellm
exceant. ne lumē vē itelligē

A Cam vij assignat i causas erronee consae

vix aut nūquā haberi possit
sap v. Errauimus a via verita
tis et iusticie lumē nō luxit: no
bis. viā aut dñi ignorauimus. ¶

Habet aut ignorācia
iuris et fā vmbri
lis. que sunt origo
erronee consae. duo in se mala
Vnū ē rātus fāi culpa. aliud
ē defāus scie debite. Vnus rā
tus tollitur p verā contuāone.
scdūs tollit aut nō iputatur
p debita diligēciā. faciendo qd
m se ē. Ad quam diligēciā fa
ciendā qd m se ē. quatuor exigūt
scdū *rūssos^m*. v^z iⁿscio diligēs
scripturā. requisitio hūilis
i scriptis litteatorū. opācio
honorū p cautelā gūm vi
aorū. et iuocācio p orōnes di
et scōrū. p^t addi quātū ardes
desiderium pprie bñitudis: ppetu
e dāpnācionis fuga. Pmū fieri
d^z p attentā vbi dei auditiōne
p^b. *Dilexi mandata tua super
aurū et topasion. et luce 10* Vt
q^o auduit vbi di. et custodit d
Scdō dēt fieri p librorū scie scip
tue debita mtenāone p^b. Tut
nō confundar cū pspexo r. vñ
bitus p dicitur ille vñ p pstam
q^o in lege dñi meditatatur die ac
nocte. Scdū ē hūilis rāscio hā
torū i sacis scriptis v^z p iu
sacōne cū hoibus bonis. p^b.
cū scō scūs eis. p acbā collo

ciāone moralū bonorū. quia
scdū aplm. i cor 7 p Corripit bo
nos mores colloqā pua. ecōris.
Declācio sermonū dñi. dat in
tellcā puulis. Et p hūile ques
tionē sapiencioz. exē x q^o duo
dēms i me^o doctorū plenus sa
pia audiebat. et interrogabat il
los. Tercū ē opācio honorū p
cautelā gūm viāorū. Deus ei
p noua pccā. puit pōra aut g
go. p^b. *Appone iūqatē sup iūq
tate eorū. Et sic scdū aug^m fr
ceadit ignis. nō vidēt solē.
Et greg sup ezech. Contēpnet
q^o nō vult penitē. ponit dō of
fendicū. ut gūm ipmgat.
Quartū ē iuocācio p orōnes.
dei et scōrū. q^otinus deus hoiez
illūiare dignet. ut saluti nāra
itelligat. exē p^b dicens De
lecta quis intelligit. statū orāe
incipit dicens. Ab occultis me
is munda me r. Antūciūq
quis i istis q^o diligēciā fece
rit. v^z scdū *rūssos^m* et bonaue
tura face. quod i se ē. pccōrū
rmissionē conseq.*

*¶ **A**d hūilis rāscio*
*hūiles ma
ta. confāā*
ē h^o q^o fā sut gñā ho
nū. Quidā hūiles vsum rō
nis. sed nondū fideles. Alij q^o
sūt aut fuerūt fideles i pccō
mōli existentes nūt ut hēti
ta. Alij sunt fideles iā penitēs

et tñ erronea consaam nō ag-
noscentes. Om̄s ista pnt ab erro-
re consae liberai. si fecerit quod
in se ē. Pmi scdm̄ alexandru de
halib tā dnt face. Pmo nos dñm
genuit agnosce. et quod nichil bo-
ni hnt a se. sed a deo. et mala pe-
te amouei ab eo p dñm. et h̄ face
hoiem qd̄ in se. Sed q̄rit quis. cū
om̄s face pagme dicit. qd̄ hoi
faacenti quod in se ē. ead̄ infide-
lis aut p̄tor detur lumē gr̄e. nū-
q̄ deus dat tñ grām infallibi-
lit̄ et n̄re. Rndit idem doctor
q̄ sit. Quāuis enī d̄s cogi nō
possit. tñ imutabilis h̄ deus
vina bonitas ad donū gr̄e oī
volenti r̄ape faacndo quod in
se ē. q̄ deus dat ei grām. Est ex
hoc patet laus voluntatis di-
ne. q̄ nō p̄t negare volenti gra-
ciam suā r̄ape faacndo quod
ī se ē. Pñ aug⁹ Sicut vitupe-
um h̄uane volūtatis ē. q̄ nō
vult bona r̄ape. ita laus dine
rōnis q̄ nō p̄t seipm̄ negare.

Capitulum xiii de scrupulosa consaam q̄ sit

Est aut̄ ^{scrupulosa} ^{hui abignu}
scrupulus quidā
furgens cū formi-
dine ex aliquibus coniecturis
debilibus et incertis. Est idē v̄
eē scrupulus. quod apud alios
d̄ pusillimitas q̄ ē ex tedio
r̄u adūsarū ī eis consideata
fracti aī delectio. Dubitatio ē

ē initiatus motus rōis sup̄ v̄tā
q̄ ptem ~~rationis~~ contradictionis
Ambiguitas ē motus rōnis ā-
bigens v̄tāmq̄ rōnis ptem
cōductionis p equalia me-
dia. Est tñ erronea consaam du-
plex. Pma eorū q̄ nimis latā
hnt consaam dicentes malum
bonū et econt̄. ysaie v. De qui
diatis bonū malū. et malū bo-
nū. Tales sunt h̄y q̄ tñsie vo-
lentes lignū tñsuersalit̄ positū
sup̄ ripam. berillū oculis sup̄-
ponūt. ut iter latius appareat.
Ic q̄ latitudine fictā pede cal-
care volētes ī aquā cadūt. Alia
consaam erronea ē eorū q̄ nimis
arta sibi format̄ consaam aut
scrupulos ut machabei putātes
se tñsgrēdi p̄ceptū de sacrificacōe
sabbati mittendo bellū ī n̄cī-
te diei sabbati et plures mortui
sunt. ī machabeorū 2. Hys ma-
gus iusnalis pontē mandatorū
dei stuctū apparē facit. admodū
fili aut calami. p̄serti qñ h̄y
v̄tā morū p̄ puu⁹ medū r̄spi-
ciūt. s. stantibus eis in tñ p̄po-
sito et p̄uitate q̄ n̄c pro toto
mūdo n̄c pro vita sua dñm vel-
lent offendē. Capitulum xiiii quō scri-
palosa cōsaam plura bō conferre p̄t
Quia scrupulose con-
sae ānexus ē timor
de peccando. et ne
offendat̄ deus. id̄ valet ne q̄s

raduier i p̄cas. Valet et ad r̄spe
naaone corporis p̄p̄y. ad detesta
cionē honoris mūdani. ad cogru
cionē sue fragilitatis. et ad aug^{tu}
grē et v̄tutis. De p̄o hugo de sc̄o
11 de v̄tore. Si amor dei te tenē nō p̄t.
salū t̄eat et teneat. t̄ior iudicij. 2
metus gehēne. laq̄i mortis. dolores
if̄tu. ignis v̄rens. v̄mis rodens.
sulphur fetens. flāma tartari et
oīa mala. Sec̄do v̄z t̄ior ad r̄frena
cionē p̄p̄y corporis quā petebat
dauid dicens Confige t̄iore tuo
carnes meas. a iudicij eī tui ti
mu. glosa. ita o deus p̄fice h̄ut
t̄iore. quē habeo ut sufficiat. au
afigendis carnibus. i. veli et pa
tibulū cuius p̄muta. carnes p̄
tuo noīe dauid figendas. Confi
ge igit̄ carnes meas. t̄o ē comp̄
me carnalia desideria. Tercio ad
detestacionē mūdani honoris
Structa eī cons̄cā mult̄ euerit
ex amore et t̄iore dei. q̄ pro toto
mūdo offendē. nollet. gr̄o i mō
libus. S̄a v̄i q̄ n̄ichil huius mū
di appetit. mult̄o proculdubio
tumultibus i corde p̄munt̄.
Quarto v̄z ad cogruacionē p̄p̄e fra
gilitatis. Expunt̄ enī h̄es sc̄u
pulosi. q̄ fibr̄pis sufficē nō p̄nt
ad lūne v̄itatis dare it̄uendū
licet i alyb̄ difficultatib̄ int̄dū
sint subtilissimi. Quinto v̄z ad
radificationē 2 s̄ūmacionē grē
2 v̄tutis. Nā ut ait p̄s Inicium

sapie timor d̄ni. Quia sc̄dm cas
sianū compūctio salutaris nascit̄
de t̄iore d̄ni. de compūctiōne cord̄
abrenuiciaco. i. nuditas 2 i temp
tus oīm facultatū. de nuditate
hūilitas proceat̄. de hūilitate
mortificatio voluptatū. ex mor
tificacione extirpant̄ vicia et
fructificant̄ v̄tutes. Cam̄ 12 de
Cause causis sc̄rupulo
se cons̄c̄e
erronee cons̄c̄e quāq̄
sunt. v̄z. egritudo.
melancholia. complexio ydonea
ad t̄iore. corporalis negligē
tia regim̄is. temptaco d̄i abo
luta. et soaetas timidorū assiste
tia. Om̄ū diximus sc̄rupulo
se cons̄c̄e causatū ē complex̄o
ad t̄iore ydonea. Exp̄imur eī
frequent̄ hoīes fugide complex
ionis ut sunt vetule et melā
colia plūmū eē t̄ioratos. sicut
contra videmus iuuenes et
sanguineos magne eē spei. q̄
sc̄dm̄ Jo damascenū t̄ior n̄aliter
cor constrūgit. sicut et frigida cō
strūgit et congelacionē faciūt
ad quē motū contractionis y
magiāco mouet̄ ad t̄ioris dis
passionē. ita q̄ concipiat esse aliq̄
futū malū et p̄sequens fugi
endū. S̄c̄da causa ē egritudo me
lancholica. q̄ sicut complexio
nis def̄ctus t̄iore auge p̄t sc̄u
pulose cons̄c̄e. ita inf̄mitas
aliq̄ corporis p̄fert̄ mania

et melancolia p quas qñqz ledit
ymagnatio. qñqz rō. qñqz meo
ria. ut tradūt galienus et auu^{cellule}
cena. Est enī mania anterioris ca
pitab infectio cū diminutione
ymagnationis. sed melancolia ē
ifectio cellule medie cū dimini
tioe rōnis. et ī istis fit imutatio
sensus. sō quidā ex eis planguit
quidā saltat. quidā stultissima
qī veissima operant. Dñ timet
se tangi ne rūpant. credūt se nō
hē caput. deones vidē aut hē.
ranas ī ventre portare. Est 2 cau
sa hui⁹ atqz ougo proueniens ex
tristitia et tiore. aut ex rtenaoe
sanguis. supflui et consueta ad
effluendū. ex nimia caā cēru
ifugidatione et desiccatione. a
ex corrupto seine ī vis. aut me
struo sanguie corrupto ī seim
Causantur ptea ex iordinatis
vigilijs. ieiunijs. idiscretis / stu
dijs. et laboribus. solitudine. atqz
sollitudine. et cogitatioib⁹ pro
fundis. Tercio causat scupulo
sa consā ex temptaoe dyabo^{ca}
Et enī ex pmissione dina hō in
ptate deōnū mouē melancolicos // mlti
huores ī hoīe. p quos rō vel y
magnatio errae pt. Quarta
causa rginis corpalis negligē
cia. Quāuis enī plus fit lnda
tia aīe qm corpis. tñ nō ē negl
genda corpus aīa. sō s̄ rationa
bile fit obsequium vrm. **Rō. R.**

8
Sepissime enī passiones cēru ori
untur ex infectione aeris. ciborū
corruptorū aut potuū. Ergo q
sibi ī talibus nō cauent. vident
mēbra sua aacomodae iusticie
2 tandē arma iqtatis pctō cont
consiliū apli **Rō. vi.** Sūt igitur
plua q errore inducūt sensibz.
vz capula et ebrietas. atqz tā
den ex hys prouenit stoliditas.
Quita causa scupulose cōsae
ē sepe foetas timidorū coassif
tenaa. nā vnus scupulosus aut ti
midus aliū fat scupulosū in
cau⁹ figua bellatius israheluf
sūt deus exatui pclamāe iust.
Quis ē hodie formidolos⁹ et
pauido corde. reūtatū ī domū
suā. ne pauē faciat corda fem
suorū **Ca^m 13 de rmedijs cō predic.**

Primo **time** tas passiones
passionis rmediū
requit auscultae
naturā morbi et causas. Ruc
si confitens confessor denudae
noluerit. confessor tāquā medi
cus rmediari nō poterit. Qd qz
nō fit maxje in pma cā. 2^a 2^a.
iō rpuunt scupulosi. q pculo
se stant. maxime ī cathulensibz
et alijs deuotibz. Si aut scupulo
sitas vī surgē ex 3^a causa vī ex
dya^{ca} temptatione. succurren
dū ē p deuota orōem 2 sollitā
cautelā. ne rplexio aut nālis
morbus cedat deōni ī istru^{tu}

reptandi

g^o xxix mōlū. **P**ius complexi
onē uniuersū antiquus hostis
explorat. et tūc temptaciōis laq
os apponit. **I**deo **p^o ph^o 2° ethico**
rū conāi iubet. ut q̄s cont̄ id
viciū vigorosius pugnet. q̄ se
plus aut complexioē. aut cōsue
tudinē titillare expitū. **D**e r̄ me
dio orōis dicit **aug^o**. orōis v̄tus
ē q̄ aucta pro chananee filia de
mōiū expelle potuit. **mat^o xv**
Cont̄ quātā causā erronee cō
sciē v̄z malā societate. aut dūsa
cionē cū scrupulosis. **dicit c^o sup^o**
sup^o ps^o 4. **R**erū nā est sic est.
ut quociens bonus malo cōiū
gitur. nō ex bono malo melio
rat. sed ex bono malo stamiat
Diversitas enī rerū nūquā p̄
t̄ne concordia. 2 mltā sollicitat
nephandā. **et b^o nard^o.** **D**ios
vicioforū consaam nō r̄fugit. et
vbi om̄s sordent vniū feto m̄
me sentitur. **dicit aut̄ i^o hēo^o** **l^o**
r̄fert vtrū magno vel puo tpe
te intēmas. **P**ro au^o intellectu
modēato dicit cancellāus **ger^oson**
pro conclusionē sic. **L**icet inquit
agē multa siue t̄palia siue spua
lia p̄ que abbreviat̄ vita corp̄al.
vel incurrit̄ infimitas. dū t̄n
intēncio hoīs nō dir̄cē 2 īmedi
teat̄ sup̄ eo. quod ē abbreviare
vitā. vel incurrē infimitatem
tāquā se sup̄ finē vltimū. q̄ ea
ā nō fiat pro fine prohibito. q̄

admodū desparantes ut stoya con
sulebant. **S**eruet̄ t̄n illud oracy.
Est mod^o i re fut̄ c̄ti deniq̄ fines.
Vltra quos. at. qd. nesc̄t̄ p̄siste r̄cū.
Vtus eī i medio idisibili. sed i tā
ta latitudie cōsistit. ut signū ad sa
gitta. et i medui sapiens assignat̄
s̄dm̄ **p^o h^o m.** **I**deo v̄tus quā expi
encia gignit̄ c̄tus qm̄ ars opat̄.
2 i medui iuenit. qm̄q̄ ars et doc
t̄na multā afferat̄ 2 moditate stu
dentibus i exaio v̄tutū. **S**ed v̄tū
m̄ ad bona sp̄alia v̄tutū. 2 enūe
m̄ expibiles r̄ones. p̄ quas
quas hatū ē vite hui^o moriendo
det̄mētū pati. **P**rimo ad obediē
dū dō. **1°** ad satisfaciēdū pro p̄cō.
2° p̄ iuuamie p̄ri caritatis. **3°**
pro euitando scandalo ḡu. **4°** ad
acq̄rendū v̄tutes i se vel i alio. **5°**
ad exaui pro ext̄pacione v̄tū
ut carnis hēatur ad sp̄m̄ subiecto.
Deus enī p̄t̄ h̄c̄ p̄ape. vel ad hoc
specaalr̄ instigare. ut i martib^o
et sap̄sone. **1°** ut q̄s q̄rēt̄ ad mor
te. qz̄ x̄anus ē. et nō obligat̄ se
prode. p̄t̄ t̄n in casu publico se mor
ti vltro offerre. velut legio decē
milū martiū. et comitua sc̄i
maurici. **et t̄n ad h̄c̄ n̄c̄a disre
tio. ut qn̄ et vbi. qz̄ 2° iussit p̄se
cutionē fugiēda de vna citate
i aliam. v̄ctio docet h̄c̄. **C**ōdep
natus ad mortē meritore non
fugē. sed mortē expectat̄ debet
ne violet iusticiā 2 sm̄az. **C**ur q̄
nō p̄t̄ quis p̄ p̄cōs enormibus**

de consolatione dicens. In dubiis videtur bonorum viorum vita alyb viuendi ee regula. id respiciendum e ad facta bonorum viorum et disfactorum. Et ponent que hda conclusiones mate vales

Prima dubitans de aliquo an sit morle patm. stante illo dubio. agens tuc peccat morli. et mittit se discim. qn. s. dubiu sit illud velyemes. et magis aut eq idiffen t metē crede quod e morle illatū sicut quod e licitū. **S**ecunda **C**or durū male habebt i no uissimo die. Et q amat piculū i illo peibit. **S**ecus e vbi magis inclinatur et iudicat qd e licitū qm illicitū. quauis nō habeat vsquequaqz cētitudinem euidēte. aut fixā. qz hō nō requit. **S**eda conclusio. Nō oīs deliberans agit ex delibeatio ne. sicut nō oīs ignorans aut stempnens agit ex ignorancia vlt aut ex contemptu. pōt ei aliqz progredi i actū p morz motuū dū actu delibeat quid agen dū. nō tñ ex delibeatioe agit. sed effreni appetitu z motu passionis. **D**i aliquis age ex aliqua causa. qn si nō eet iā cau sa. npe ab agendo cessaēt. capi endo age large. pro ut ad ob mitte extendit. qd duo pōt qsdā tiorate consae. qui qm ad ext agūt. vel loquūtur aliquid.

cont quod murmurat iteior ymaginatio. putant qd tunc semp exteior actus procedit ex delibeatioe. quod nō est vñ. **T**ercia conclusio. quint opinioes diuisorū doctorum fluctuat. si vult aliquid i ea de mā secae age. det ctus ee illud ee bonū. nō vtiū cōrū. sed multū r̄fert qua ctudine. suffiat nepe ctudo moralis. vñ. s. vel non sit quis i pccō dū facit. quod i eo e. aut salū patm nō iurrit nouū p te meitate. **Q**uarta conclusio ponit pro exē i mā cōtan di eucharistia. vel celebrandi. vbi status grē et carentia pccā ^{requit} morlis. **I**gitur conclusio e ista. Nō oīs scrupulus aut dubitatio de pccō morli. neqz oīs ideuatio. aut deordinatio. aut nō intētio ipediūt de necessitate celebrantis dignitate. **P**atet qz ctudo moralis compatit secū vacillationē aut hesitationē quandā. ai aut suspitionē seu scrupulos. qz homo nō sit sufficient dispositus. aut ipedimēto sit ligatus. **Q**uinta conclusio ad digne celebrandū. et absqz temeraria psupcōe et iputabilitate ad nouū pccō nō requitur ctudo euidēte sup celebrantis dignitate.

sed sufficiat moralis certitudo. p^o.
q^o alias nullus q^ontū cūq^o pu-
rus et iustus debet celebrare.
n^o h^o posset absq^o discimē. si ei n^o
fiēt ruelacio specialis. **Obi** no-
tandū q^o certitudo du^o ē i g^one. V-
na sup^onatialis. alia n^oalis.
3° moralis seu ciuilis. **Certi**
sup^onatialis ita se h^o. q^o nō stat
aliquē sic assentie et falli. **Et** h^o
certitudo diuidit^o. quedā ē euidē-
cie dare et ituitiue i p^oriā b^otorū
Alia euidencie ruelate i p^oh^oazū
illustracione. et alia solius adhe-
rence i speculo et i enigmate
q^o nō inicit^o euidencie rōnis. s^o
auctoritati d^one. quale certitodi-
nē fides h^o. et p^orat i cordib^o fide-
liū. **H^o** certitudo oībus fidelib^o
iuenit. dū i via p^ognant^o. q^o
tanta certitudine. ne dū duo
articulis fidei. sed toti sacre s^o
criptiue crede n^ore ē. actu vel
habitu. explicite vel i^ophate.
alioquū dubius i fide. i fidel^o ē.
Quā certitudine a deo habu-
ert m^oris p^ousquā r^olinguentes
vitā q^om fide. **Est** enī quelib^o
tūm sup^onatialiū certitudinū
tanta q^o p^o nullā potentā e-
ciā d^ona et absolutā fallax
eē potuit. alioquū deus nega-
ret seipm. **Porro** naturalis
certitudo. ita se h^o. q^o non stat
p^o naturā. aliquē tūc assentie
et falli assenaendo. quā p^oh^o

nobis posuerit possibile i pu-
mis p^oncipiis. et p^o se notis. cog-
nitis. scilicet ex sola app^ohensi-
one tiorū. ut q^o quodlibet ē
et nō ē. **Posuerit** eā i condu-
sionibus demonstratiuis. 2° i
consequēcia euidenti deductis
p^o t^olia p^oncipia. q^oadmodū dix-
ert methaphi^o eē scām certis-
simā. **Certitudo** v^oo moral^o
seu ciuilis ē vna cū p^ocedēti
certitudine. **Et** i libro ethicorū p^o
io a p^oho. cui^o smā ē h^o. **Discipli-**
nati eē i vnaquaq^o mā oportet
certitudine q^ore iux^o exigentiā
materie. **Et** que enī viciōsū est
iquit p^osuadente q^ore mathe-
ticū et moralē demonstrante.
Non enī confurgit certitudo mo-
ralis ex euidēcia demonstra-
cionis. sed ex probabilib^o con-
iecturis grossis et figuratib^o
magis ad vnā p^ote q^om ad al-
terā. **Di** aut^o probabile. quia
plūibus et max^o sapientib^o
apparet v^om. **Ex** dictis sequit^o
q^o i hūanis agibilib^o. q^o tanta
h^ont vaietate. **dicente** aus^o
et teste experientia. ut cū ma-
gis q^om arte constae videant^o
sufficiat 3° certitudo. qualis
nō semp^o scrupulos nō om^os
abiat. sed sufficiat. ut c^oepnat
eos. aut super eos s^o opando
q^o non sint. **Sufficiat** ergo ē
certitudo t^olis. quale i materia

quibus mortē meruit etnā. tpa
 lem penā sustine. Ista ergo suffi
 ciat hys pro pccas pteitis. et suis
 et aliorū pro tpe mie ut deuite
 ifimus. Ad hec resperit aplūs
 cū ait. Castigo corpus meū. et in
 seruitutē rēdigo et qntū ad rēfena
 tionē. ne cū forte alyb p̄dicauerū
 ne scandulū daret. Ne iste mod⁹
 ī pauas repeit. sed pleno ventre
 et bursa rēferta x̄c p̄dicat. idar
 co mēto di eis. **Medice** cūa temp
 fu. **Sais martin⁹** feat magnū
 scrupulū mōitur⁹ anē et aliud
 rērubans pro lō. cū petetur ab
 eo ut finet sibi vilia stimenta
 supponi. **Rudit** nō decet x̄anū
 n in anē et aliud mōi. **Ego** si vob
 aliud exē m r̄linquo peccō. **Iude** ē
 tanta stēplatuorū rāitas. quia
 uos om̄s contāones r̄fugim⁹
Exigit go sobrietās nō tm̄ ex
 t̄mātua pccā. sed et cordis ele
 uatua et ad celestia dilātua

Scaudū **Cam 12**
 consolatorū cōsac
 tiōrate et effica⁹
 ē confessio sacramentalis. **Pro** h̄c
 diligent faciēda medicus spi
 talis pastor et curatus hortetur
 suos p̄ illud saluatoris dicētis
Vade onde sacerdoti te. **Er̄it** ergo
 confessio sacramental. **festiā. vade.**
nuda. ostende. integ. te. vca sac
doti. Si autē medicus sp̄ualis h̄c
 tueneit h̄c confitentē cōsaciam

erroneā nōbit vū r̄gulas infra
 scriptas pro deposiāōe h̄uoi. **P.**
 ut confitens debite ad di grām
 se p̄paret. **et** ut circa disposiāōne
 erroris ī cōsacā fiat sacre scrip
 tūe indagatiō. **et** deuote orōnis
 tinuatiō. **et** opinionis alicui⁹ tuti
 elcō. **1ta** obīe h̄uulis imitatiō. **et**
 scrupulorū aiōsa abiectio. vū p̄
 ceptorū disactio ep̄thēsaciō. **h̄**
 septē iubet h̄c etnā sapiā pū.
 sedō dicens. **Si** suscepis s̄mōes
 meos. et mandata mea custodieris.
 si sapiām iuoueris. et iudinaue
 ris cor tuū prudētiā. si q̄sieris
 eā q̄ pecūiam. et sicut thesau
 ros effoderis illā. tūc intelliges
 tiorē dñi. et sciām di iuenies.
Prima igit inuit r̄gula ibi. si mā
 data mea. **et** ibi si q̄sieris eā. **et** ibi.
 si sapiām iuocaueris. **et** ibi. si pru
 dentie. **et** ibi. si sicut thesauros
 effoderis illā tūc intelliges. **et** ibi.
 intelliges tiorē dñi. **et** ibi.
 si suscepis s̄mōes meos. **Prima**
 igitur r̄gula ē. ut quis se ad dei
 grām p̄paret. mandata suando.
 de om̄ibus et singulis pccas do
 lendo. et eā p̄ue confitendo. **Uā**
 q̄cūq̄ facit quod ī se ē. d̄s ifallibi
 bilit ei grām ifundit. donūq̄ sac
 et sapie t̄buit. quibus uiuari
 poterit ad deposiāōne erronee cō
 sac. **Scdā** r̄gula ē. sollicita sacre
 scriptūe indagatiō. **Saluator** m̄
 duodēnis ī templo sedens. et de

questionibus legis interrogas.
magis docet dū prudēt int
rogat. Et paulus ad pedes ga
malieus legē moysi et pphas
didicisse gloriatur. Et ihero⁹ iexpla
ad paulinū ep̄m dicit. Intelli
ge te in sacris scriptis sine p̄
uio et semitā ingredi nō posse.
Igitur i manu tua semp s̄ sac
lō. Et ihero⁹ ad rusticū. Nuquā
de manu tua et oculi liber re
cedat. Amā scāriū scripturā.
et carnis uia nō amabis.
Idē ad furū. Cū comedis statū
cogita tibi orandū illuc r le
gendū de scriptis sc̄is. de ml
tis margaritis vnā r̄dime.
Tercio aut exigitur ut auxi
lia ab alienis postulet p̄ ora
tionē seu dep̄caōnē. Nō enī
sufficit sac̄ lō. n̄ affueit deuō
ōrō pro intellā credendorū
et agendorū. Dñ aug⁹ ad vo
lufianū. Tanta ē profundi
tas r̄anorū h̄arū. ut i eis⁹ pro^{condie}
ficem. si eas solas ab iuente
etate conarer addiscē. Ad hāc
tū cū orando qm̄ studēdo
a multis puenit. Vñ sapiēs
optauit et datus ē i sensū.
iuocauit et uenit i me sp̄s sa
piē. Idē aug⁹ i li de uidentō
dm̄. Qui didicert a dno mi
tes eē et huiles corde plus
cogitando et orando pferert.
qm̄ legendo et audiendo. qd

x semita m̄strate

patet de scō anthonio. q̄ sine ul
la scā et disciplina. diuās scrip
tūas mēorū tenuit. Tercia r̄
gula pro isaē erronee depōsi
tione est. deuote orōnis i tinu
atio. Dñ hugo libro suo de ciu.
Ad scripturē sacre cognitiōnem
et conscīe sēnatiōnē. plus op⁹
ē i n̄na opūatione. qm̄ profūda
iuestigatiōne. suspiriis qm̄ ar
gumentis. lacrimis qm̄ sm̄s.
crebus gemitibus qm̄ argu
mentis copiosis. orōe q̄ lōne.
grā lacrimarū. qm̄ noticiā ce
lestū. Quarta r̄gula ē opio
nis alicui⁹ tuta elcō. Sūt enī
sepe doctores i materiis mora
libus contrā. et tūc scrupulosi
dubitant. quā p̄tē possint cū
bona conscīa eligē. Dñ nōn
dū p̄. q̄ cū bona conscīa p̄t
quis tenē vnā p̄tē alicui⁹ o
pionis. et scdm̄ eā opai saltā
excluso scandulo. dūmō tūc
opinio. nō s̄ cont̄ expressam
aut^{te} sacre scripturē. n̄ cont̄
detractionē ecclē. dūmō eā ex
cōuetate tūc opionū nō du
cat^{te} quis ad dubitandū si bo
nā sibi ^{fidem} ~~fidem~~ et conscīam
ē formet. de probabiliore p̄tē p̄
cipue i tūc tūc. qm̄ quis adhi
bet diligentia i q̄rendo an li
ceat. n̄ iueit aliqd̄ qd̄ eū suf
ficient^{te} moueat ad h̄o qd̄ s̄ il
licitū. Concordat cū hys iohē⁹ ḡson.

morali consueuim⁹ expetere
 et cape. que certitudo appella
 tur moralis vel ciuilib. Ad
 hac itaq; cōdine moralem
 suffiat ut plūmū ut homo
 exempli grā accedens ad ce
 lebrandū discussit consiam
 suā de pctō mortali sicut fe
 cisset pro magna re lutanda.
 aut icōmodo grū deuutando
 et q; nō sit sibi consaus post
 hanc discussionē de pctō mōr
 li. aut de pposito peccandi mōr
 li. Insup q; nō noscat se aliud
 ipedimentū legitimū p extōi
 cationē aut irregulāritatē hē.
 Et tūc si eēt i pctō mōrli nes
 cient. nec de eo expressā agēt
 confessionē. r pōret unū ex
 duobus. aut remittetur sibi
 tē pctm vtute sacmēta. et q;
 v; face quod i se ē. ad ei; delecta
 one. Nō enī deus rquit ult
 posse. Aut fiet sibi diuina re
 uelatio et rcognitio sui pcti
 q; tenus p piaz illud deluet
 Quoad modū multa. q; i iui
 cio sui sacerdoti celebraone cō
 tinuant. i rmeōrationē rde
 ut plūmōrū r ocultissiorū
 pctōrū *Cam 17 questio*

Sed qritur. Ex qbus
 doctus colligitur
 tūc certitudo mōa
 lis. Rndet. q; pncipalr ex vno
 tum modorū. quorū vnus

prouenit ex alterius auctoritate. al
 t ex pua eruditione. tūc ex expi
 mentali consuetudine. Sub pmo
 viuūt incipientes et aiāles. sub
 scdo viuente proficentes r rōles.
 sub 3° pfa et spūales. Quart⁹ mo
 dus addi pōt. videlicet ex grā gratis
 data. Qua quidē agenda faaliter
 concipiūt et scriptuab ut augus
 tinū intelligūt. Qui nū gen⁹
 despatū ē ad doctnā. q; neq; do
 ceu pnt. neq; d'scentibus assen
 tie volūt. Tales sūt discoli puf
 quā multa ex brutis q; p hūā
 nā domāt industam. ut equi
 canes symee et alique aues.
 Quo ad p mū modū multi
 sūt. q; p alios erudiūt. capien
 tes ab eis intelligēciā scriptu
 rarū. Et si nequnt credūt sal
 tē dicentibus et obediūt. qm
 iudiciū p pue rōnis vel nullū
 vel ipstū hnt. H^c pythagore
 schola obseruabat. Sic enī iu
 bet dñs dicens. Interoga prez
 tuū et dicet t. maiores tuos r
 Maiores intellige. q; multis
 expimentis eruditi sūt i agi
 bilibus hūanis. quorū uidi
 tia tradit aryl^l fore r capien
 da tāquā pñ^a. pte multa vi
 disse. Extendit h^o ad eos. q;
 r spcū diuorū pte consue ne
 hnt excitatos sensus. qles iā
 i solitudine viuē sibi suffia
 ut. Quo ad scdm doctne modū

illuſtratio

P quē sumit i agendis suffia
ens et moralis certitudo. que
oritur ex p̄ma eruditione. nu
tritur ex sacre scriptūe studio.
ex vita debita theolo. ex inge
nio eleuato. ituitu iuridico.
et ex consideratione cūstantia
rū p̄ticulauum. **Ex sacre scriptūe**
studio. quale suadet sapiens **eccl**
3° dicens. **Quē t̄ p̄cepit dñs**
h̄ cogita semp. et i plūib⁹ o
p̄ibus ei⁹ ne fueris cūos⁹ **Eccl**
ei aut p̄s locutus ē deus. et id
ipm̄ nō r̄petet. qm̄ sufficient
erudiūt^r et consuluūt^r scripture.
tm̄ mō r̄legant^r puō fideliter
integro corde. nō obstante q̄
maluolis et i credulis tm̄bro
sior in nascit^r errois caligo.
Nutritur etiā ex debita vita theo
lo. **Est aut̄ theologus vir bo
nus i sacris lris eruditus. si
etiā scdm̄ cūone orator desc
bz. vir bonus dicendi arte pi
tus** Non quidē de theologo di
co eruditione solius intellcū.
sed multo magis affcū. ut ea
q̄ p̄ theologia intelligit^r edu
cat p̄ ingenij r̄uinaonem
in affcū cordis. et opib⁹ execu
aone. q̄tenus sapiā scdm̄ nō
suū sapiā sit i bonis suauit^r.
et iocunde. i malis tristabil^r
et acbe. Alioqn̄ t̄s ad m̄stari
orie fert^r h̄as dampnaonib⁹
sue. dat^r q̄ adūsus serpos ex oē

pprio iudiciū. plusq̄ inficiūt
exemplo vite qm̄ instuūt v̄bo
doctne. Tercio nutritur ex inge
niuato studio iuridico. **Si enī**
de qualibet loqm̄ur. nō ita i s̄
lib⁹ constituaonibus et decre
tis meoria suā figē dnt. ut q̄
rūdā mos ē. qm̄ excreant intel
lctm̄. rōnē q̄ consulat. ex q̄bus
p̄ncipys vel moralibus. vel theo
logias origiuent^r vel h̄mōi
constituaones. q̄ s̄ lustrabūt^r
luē p̄morū p̄ncipioy. **Et si**
nolunt vel nequūt. credat vel
salte illustratis. **Sed nō sūt coi**
tandi quidā morales q̄entes
ctitudinē quos ex doctna nul
lū lumē rōis mouet ad asse
sū cūctūq̄ agibilis. tm̄ mō eis
satis v̄. si pnt̄ dice h̄ scriptū
ē. h̄ t̄is doctor i scriptis suis
sensit. **Tales siles sūt aspici**
entibus splendorē solis solum
i mōtib⁹. dorso v̄so ad solem.
q̄s nullus suffiat digitus on
dentis attolle. q̄ deorsū octm̄
m̄ge soliti sūt. vbi nō aspiciat^r
sol. n̄ arcuoluto caligie. **Est**
ei natia lucis. ut quanto lo
gius ab origine protendit. eo
fiat debilior. trassior. et subob
scūior. **Lumē enī veritatis p̄**
dā r̄cipiūt arcuoluto vehu
ti quādā caligie huāne tradi
aonib⁹. **Quarto nutritur ex i**
tuitu iuridico. q̄ qm̄ veniedū

ē ad agibiliū tractationē qz
 rursus i inferiora dñde z rē
 pite. alioquū falleretur. Isti ad
 pcedentes p contrū si pna
 morū lū herent. adeo qz cō
 dusiones visiones obmitte
 rent exē astrōm cadentē i fo
 ueā. dū ambulans intuitū
 ē astra. **P** fctus igit eēt. qz cū iu
 rista foret theologus. quales
 fuerit pmi doctores. ex quoz
 smis decretales decreta qz cō
 pate sūt. **U**ltio nutritur ex
 arcūspēctione arcūstāciay
 pticulāium. i finitā enī dif
 ficultatē hz morale nego a
 um dū prosequi qrit. qz non
 suffiat intellige quid verē
 sit. et quid rēm. sicut cadit
 sub arte tradē. sed pticula
 res arcūstāciay. qz variabiles
 sūt. neqz sub arte neqz sub
 doctna veniūt arcūspē
 nāte ē. **I**gitur videāt eam
 i pms statū rē publice tū
 moribus ea rēgēcū. ut. sēz
 uir consiliū ietro socēi moy
 si sint vi potentes. dñm ti
 mentes. i quibus sūt veritas
 et qui oderūt auāritiam **V**
 rū qz infinita vni accidūt
 eo qz arcūstāciay infinitis
 modis variari pnt. nē p cō
 sequens sub arte cadūt. aut
 eruditione doctnali. idcir
 co de eo loqui obmittim.

Nā ppta moralis cūctudo sub
 vna rēgula tradi nequit. qz suf
 fiat i oī casu consciam agentis
 reddē securā se nō deliquisse. qd
 ex euentu rēz solet ppendi sepi
 iō i figura sūt constitute tres a
 tates refugy. fides spes et car
 itas. continentēs pme lauacrū.
 et imūtatib azilū. qatenus par
 turbata p ea qz fecisse se formi
 dat. homo consoletur et rēforme
 tur. vba sunt p totū cācellarij
 pāsiensis **C**am p soluit a^m tēn
 cia timidas istas audent quō rpa
 cū hūitē hūi vcat pmoz z futioz

Relucet ex dictis. qz
 mō argumenta sūu
 pulosob tēnāa fa
 alit sūt solubilia. **Q**uidā nā
 qz tēntur. ex rēgula mērali qz
 dicit. qz faciens contē dubiū. iā
 dit i pām. eāz 3°. **Q**ui amat
 pūlū pibit i illo. **A**lij dicit.
Tuāoz via ē eligēda. quibz
 rēndem⁹ h^o nō eē verū. qz tuāoz
 rē viā eligē ē consiliy nō pcep
 ti. alias oportet iūtos itare
 rēligione. i qua tuāoz viuunt
 qm i sclo. **N**ō sūt. sed sicut dūise
 vie tendūt ad pūam tēnam
 quarū quelibet tuta ē. et tū v
 na tuāoz alia. sic eā ad citate
 celestis pūe multis viis tuta
 deuenit. quarū vna tū tuāoz
 ē qm alia. scdm illud pōte. **V**
 niūse vie dñi miā z veritas

Sed quibus certe requirentibus
testamentum eius et testimonia
eius. Alios tunc ubi augustinus
dicentis. Tene certum et dimitte
incertum quod quidem verum est.
certitudinem morali super ad
Non enim sanctus augustinus hoc intellexit
de quolibet dubio. sed solum
de isto. in quod se quis ponit
quod sanus male vixit. Nam moriturus
in infirmitate penitentiam
primo postulat. et an tunc habeat
veram contritionem. an non.
quae peccata dimiserit. nisi ipse peccata
dimisisset. et quod ultimum
peccare impotens est. hoc est dubium
de tarde penitente. et nichil
aliud vult augustinus. ut patet
per magister in 1^a 2^a. ubi al-
legat deam auctoritatem. et
sunt ex quodam sermone beati
augustini de penitentia. cuius uerba
sunt penitentes. ubi sic de mori-
turo dicit. Due res sunt.
aut ignoscat tibi aut non.
quid horum est sit futurum nescio
Ergo tene incertum et dimitte
incertum. Alii pro se allegant
sanctum thomam de aquino. qui
quod ibi intelligendum sit pa-
tuit supra de diuisa opinio-
num sententia. Alii ad-
ducunt beatum gregorium ad reple
augustinum angolorum episcopum
dicentem. Bonarum mentium est
ibi culpam agnoscere ubi cul-

pa non est. Sed adiutant quid glo-
sa ibidem dicit. Agnosce id est formi-
dae. exemplo sancti iob. qui uerbatur
omnia opera sua. Ibi cancellari. Ag-
nosce non per assensum finium. hoc enim
stultum periculosum quod fieri. sed sic
doleat atque peniteat hoc postmo-
dum qui ueraciter in culpa tenet. et 1.
De peccatu peccatorum. noli esse sine
metu. Alii uero scrupulosi sunt
de actibus peccatis. hi nocent
quod in homine duo sunt. quedam quae habet homo
a se. uel esse de nichilo. ignorare
de plurius. hinc infectiones omnium
potentiarum. quae sunt prone nisi
ad peccatum. in super uulnera anime. hi
tunc uiciorum et forte actualia.
quod nullus scit an sufficienter
sit contritus super eis. et an in
agendis aut dimittendis plurius
minus errauit. Alia sunt quae
homo habet a deo. ut puta cen-
sura anime nobilissima cum suis
potentiis. uirtutes infusas.
ad minus fidei. spei. et sci-
entiarum characteres. Habet
et corpus et bona fortune.
Pro priora bona dicit se homo
in iudicio conscie tenere peccato-
re et ueraciter accusari. Non
tamen finit credere. aut sperare.
si fecit quod in se est exem-
plo apostoli dicentis. 1° thym 1°
Uenit deus peccatores sal-
uos fieri. quorum primus ego
sum. et iher 11. Primum est

ē cor hoīs et inscrutabile. **S**oarco cō
 stituat se homo ī spcū tremendi
 iudicij dei sapientissimi. q̄ oīa vi
 det. potentissimi. q̄ cūcta iuste plet
 tenda nouit ī via. **U**bi consciā se se
 q̄ntū p̄reā acuset. ita ut testis fi
 at et actor. de singulis p̄cīs clamz
 p̄cordiorū uocibus dicens. **Q**uā
 sime iudex iste ē hō. q̄ tuo iusto iu
 dicio dēpnatus ē. **E**t si p̄ceptis
 diuis iplendat iplendis studuit
 et de p̄cētis v̄e doluit. c̄titudiā
 ut credat se h̄e bullas nō sūmi
 ī t̄ra pontificis. sed eius q̄ de ce
 lo venit. q̄ nos orāe docuit ad
 prem̄ celestē dicens. **D**imitte
 nobis debita nr̄a. sicut et nos
 dūtinus debitoribus r̄c. **Q**uō
 et facē uelut homo mēte prop
 tissima. et sic se hūliet. ac sibi
 uilescat. qz nō h̄eat quod deo
 r̄ndeat se dampnanti et dicēti
Amice nō facio tibi iuriam.
 accipe quod tuū ē et uade. **Q**uō
 ē aut tuū n̄ p̄cām dēfūs atqz
 mendacū. **S**ūt aut quatuor
 meditationes uelut tēgō
 nis firmissimi p̄ q̄ spes
 uite eigitur. **P**rima scripture
 sacre promissio ut spes. **S**eda
 dine promissionis si spes ad
 iplēcio. **T**ercia īmensē boni di
 tatis ne v̄quā despēs ī suis
 misērationibus. **Q**uarta p̄pe
 fragilitatis ne spes ī te aut
 p̄p̄ris uibus. **P**ro hys audi

btm augustinu i soliloquijs dice
te. Speraba aliquando i utute
mea. q no eat utus. cu sic volui
curre. ubi magis me credebam
stae magis cead. frus qz su i ret.
et non ante. diceba em h facia.
ullud pficia. fiebat qz n h n illd.
qz de meis uibus confidebam.
n adutens. qm no i fortitudie
sua roborabr vir. ut no glouet
an te stulta p̄sumpao ois car
nus **Cam 19 ubi dat r̄gula ip̄s**

Ad erroneis uulis
 deponendū saru
 pulosa asiam. ualz
 maxie obie hūlis ymitatio. p̄
 apue simplicioribus. q̄ p̄o stu
 dio se quietae nō p̄nt. **D**educ
 h̄o d̄cus cancellari i libro de vi
 ta aie dicens. **H**oc unū gr̄a
 le damus documentū. v̄z cre
 de facit sapientiorū et bonoz
 iudicio. et cont̄ eozū oēs sm̄as
 nō leuit̄ sibi formae scrupu
 los anxios et timidos. **p̄u ui**
Habe fiducia ī dno ex toto cor
 de. et ne īuitais prudēcie tue.
Idē 22 **N**oli t̄nsgrēdi tios antiq̄s
 quos posuerit p̄res tu legim̄
 ī legenda s̄i bernardi. qz ex dis
 cipulis ei⁹ eāt ymus tantis
 scrupulis īquūctus. ut ad cele
 brandū nullo pacto audet ac
 cede. **E**t ui dixit bt̄us b̄nard⁹.
Wade f̄ et infide mea celebres.
Obedit discipulus. 2 ois scru

pulus discessit. Et dicit expref-
se ibidē beatus Bernardus i lib^o
de p̄ceptis et dispensacionib⁹
de clibus. Si tātope cauenda
fūt scandula puulox. quātoma-
gis p̄latorū. quos sibi d̄b eāre
quodā mō in vtroq; dignatur
sibimet ip̄tat. illox q; r̄uenciā
z contemptū specialr̄ testab̄ di-
cens. Qui vos audit me audit.
q; vos sp̄nit. me sp̄nit. An nō
attenditas. q; quid qd̄ vice dei
p̄cipit homo. qd̄ nō s̄t m̄ etū
displice d̄o. haut secus accipie-
dū ē oīno. qm̄ si p̄cipet deus.
Quid eī int̄. utrū p̄ se an p̄
suos m̄stros. siue hōies. siue ā-
gelos hōibus i notest̄ suum
b̄n̄placitū d̄o. Sed hōies i q̄t̄ fa-
cile falli i di volūtate de r̄bus
dubys p̄cipienda falle. p̄nt.
Dn̄ et raymūdus q; int̄ alios
iūstas stricte valde fuisse v̄z
i sc̄e i suma libro 3°. Virtus
siue efficacia p̄cepti ē. q; sub-
ditus tenet̄ de n̄ate obediē-
plati p̄cepto sui. alias peccat
mōrt̄. q; ariolus z ydolā d̄z

Hoc Caplm̄ xvij penul-
tīa tua r̄gula
dendū i ord̄matos
consc̄e scrupulos. et ē scrupu-
losorū aīosa abiectio cū sunt
leues et frivoli cōefficaciores
aliorū rones. vel cont̄ auctōi-
tate plati. Obi nō ē quicquā

detiātū ab eā. aut i scriptis mā-
feste contentū. Dn̄ cancellar̄⁹ trac-
tatu de polluaone dicit q; ille sur-
git apud aliq; scrupuli mōe ca-
nū oblatrantes. q; volūt iē p̄ viā
di. sed p̄ deua et abrupta. et h̄j
nō melius nō itempnūt qm̄ p̄
itemptū. Qui iteptus t̄m̄ fit
tioratus et r̄gulatus. nō absq;
p̄uidias altē. p̄serti sup̄ioris
consilio. Alioquē t̄or̄ i ord̄nato
faat casū aut p̄cipit. icōsulta
p̄sup̄cio. Itaq; h̄j q; sūt fortis fa-
tāse. q; trepidant et timet̄ vbi n̄
ē timendū. iūta d̄nt̄ silio sup̄i-
orū et prudentū. cont̄ talē va-
cillacionē vlt̄ op̄ando. Quod
q; spreueit errat multipliciter
Dmo p̄ sup̄bia et arroganciā
p̄ponendo iudiciū suū et idusta
aliorū iudicio et consilio. Rur-
sus tales vix aut nūquā deu-
acionē h̄nt̄ solidā n̄ pacē sc̄e
sue. Idē cancellar̄⁹ de r̄gul̄ mōa
libus dicit. Consiliū salubre
ē frequent̄ agē cōscrupulos
leues et trepidantes vitando
ad aliorū iudiciū. q̄tū q; ex con-
suetudine fiat hō robustus. so-
lidus et t̄nquillus. Ad t̄dem ē
h̄bertus i libro de erudicioe
r̄ligiosorū. q; scrupulosos vocat
pusillāmes i h̄c v̄ba. Sepe cau-
sa pusillātatis ē p̄plexio. quā
etiā augent̄ tibi. ex q;bus h̄o
res melācolia gnant̄. Augetur

etiam ex frequenti actu timendi. ieiunium quoque et vigilie nimie solitudo et sollicitudo. atque studium plerumque. Et hinc hanc temptationem ex timore non illa reputare debet constare. et eo ipso visionem fantastica suspecta habeat. quia per timorem inducitur.

Ultima *Clam rix*
Ultima regula pro scrupulorum depositione. est preceptorum discretio et phitiasatio. interpretatio vel deductio. Equitas secundum cancellarium. quam plerique nominant epykeiam respondeat iuris rigorem. Virtus epykeia est virtus omnia ad optimum ordinatum dirigens. que non attendit preceptum legis. sed intentionem sapientis. Est autem equitas iustitia. pensatis omnibus circumstantiis particulatibus dulcore misericordie temperata. Hoc intellexit qui dixit. Ipse etiam leges cupiunt. ut uie regatur. Et sapiens. Noli esse nimis iustus. alioquin summa iustitia. iniustitia fit. Ambulandum enim est in uirtutum doctrina uia regia. ut non strabus fiat dei mandatum. nisi laqueum quoniam ipse mandauit. Igitur non est semper considerandum nudum preceptum. sed omnibus circumstantiis particulatim ipsum uentilantes. Non per uirtutem epykeiam complere doctrinam scrupulose consistere proficiam colligere possumus. Prima. que inter dura et benigna sunt precepta sumamus. per benigna est potius ceteris paribus interpretatio facienda. Et ratio

est. quia precepta dei non sunt ad tollendum omnem spirituale dulcedinem. qualiter tollitur. quoniam quibus nimis scrupulose preceptum interpretatur et timide nimis. Uta sicut tinea uestimento digere. ita tristitia uis nocet corde. ps. 21
Sedam doctrina secundum uirtutem epykeiam est. que non deus nec etiam intendit per sua precepta obligare quepiam ad uix possibile. De iustis tibus sup et preceptum iuris positum non se extendit ad intentionem percipientis que finis precepti. h autem est cautela. De pa 2. que x Nullus obligat ad impossibile. Illud autem est impossibile. ad quod non obligari uix secundum uirtutem epykeiam in lege noua que est perfecte libertatis interpretatio. non solum de absolute impossibili sed de eo etiam pro ut uix est possibile. ut pute numquam hinc difficultate. alias non appet quod intelligit illud est consolatorum. Quod meum leue. Quod enim leue est quod multum uel nimis difficile est. 3a doctrina est epykeia. quoniam non deus non etiam mediatibus siuis aliquem obligat ad hoc ut fiat factum. et alia precepta loco et tempore non eligat. quorum observantia foret ridicula apud discretos et bonos ueros. patet id a filii de votis ex dino precepto reddendis. ad quod dicuntur reddenda. si fiat stulta ut dicuntur doctores nullus obligat. Item precepta ecclie dantur ex caritate. sed

quod ex caritate statutū ē. non
debet cont' caritatē militatē. s'm
b'nardū de p'ceptis et disp'e
sacramib'. Militarēt aut' p'cep
tē cont' caritatē. si obligaret
ad sui obsequiā i' casibus q'
bus obseruando fatuū aliq'
iudicaret obseruantē boni vi
et discreti. **Quarta** doctrina
est vult' absolutū a debito alicui
ius p'cepti faciat i' materia
eiusdē notabili' vlt' debitū.
hō enī faciendo quis sperat
dēt firmit' se fore absolutū
a debito. **Exempli grā** Tenentis
ex p'cepto diebus celebribus ab
oibus suilibus abstine. si aut'
plūibus diebus i' ebdomada.
aut eā r'gulāibus a suilib' va
cāe opibus consueuisti. p'sertim va
cādo dō et ordīibus intenden
do. Et casualit' te contingat adie
festiuo p'p' quandā n'cātē aliq'
opari. dūmō hō sine scandalo
notabili fiat. p'p' hō nō debet
guā i' conscia. **Quinta** doctrina.
i' dubijs bonorū vita. alius dēt
eē viuendi r'gula. Rō ē. qz t'les
v'cūtē epykeie. r' eq'tatis p'su
mi dāt h're r'cā iudiciū **Sex**
doctrina i' h'is q' solū sūt mala
et prohibita multū vel i' toto
excusat consuetudo. vel i' tāto.
p'mo i' casibus ex vi r'ationa
bilis consuetudis. p'sertim si p'
scripta sūt. ē cōn ius multoacē

// scriptū

faciendū. Rō dā qz sicut epyke
ya ē int'pretatiua vel modeati
ua legū. sic et consuetudo ē op
tima legū int'pres. si de positi
uis legibus s'mo fiat. Bona ē
lex honesta dēt eē iusta r' possi
bilis iux naturā r' consuetudinē
p'ue. loco t'p'q' iueiens. n'cātē
utilis atq' mai' s'cōm p'fidoz.
Patet qō qm' temerariū s' et ū
quū velle oīa decreta. siue et
decastica siue ciuilia ad omē
t'p' ad oem gentē extendē et
p'uar. **Et** m' lex q' pro vno t'p'e
loco et p'sonis foret utilis. in
alijs t'p'e. loco et p'sonis foret
possibilis aut' dapnosa. p'mo
velle sic oīa statuta stabilire.
hōim eēt delirantiū et q' cō
tendantiū ut xpo te sūt leges ob
suentur. **Donit' nāq' i' deca**
tis. d. e. qz leges i'statuūt' cū
p'ouulgant'. firmāt'. cū mo
bus v'cētū approbant'. **De**
rūtū qz consuetudo ē altā nā.
leges assuete et q' iā i' naturā
v'se. nō dnt absq' mai' n'cātē
aut utilitate vel tolli v' m'ū.
Septia doctrina. Nō p't infōre
consciāz suā. **probat** hō petr' q'
de palude fr' e. **Et** vbi hō nō
peccat mōrlit. nūquā incur
rit fināz excoicatiois iuris
// **et** excoicatio nō dēt eē i' ecclā. qz
illud dēt eē i' ouili. qd' ē n'cātē
ad bonū gregis licet vni ouī

videat nocuū. Si enī ouis mor-
 bida ē cūct. si nō p̄t. expellat.
 ne totus grex inficiat. Et sic
 ut ouile sit sanū. vna oue egrotā-
 te monitionibus monet. Si aut
 h̄ p̄ cōtūāā appareat ifauabil.
 ab ouili abicienda ē. ne contagioe
 pes h̄fca plūimas p̄dat. coy. i.
 h̄uoi h̄oem aplius t̄di sathane
 iubet ī intētū carnis. ut spūs
 saluus fiat ī die dñi. et q̄o seāt.
 q̄ excoīcāo nō n̄ pro p̄cō mor-
 li det infligi. q̄ ē solus iudiciū et
 c̄ ē p̄fandendū. q̄ dī iudiciū cre-
 di p̄fatus. Dñi cū s̄ f̄ma ius nō
fit iusta. p̄t h̄o ifōrre conscia
 suā. q̄ vbi homo nō peccat mor-
 li. nūquā iurrit f̄mā ius. q̄
 iuria dī eē. quod nō iure fit.
 Nō det aut vñ iua nascuntur
 in nasa iuriosa excoīcāo. Dñi
cū sit iuriosa excoīcāo. q̄ fert
sine mōli. iō nō ē f̄mā iuris. v-
 bi nō ē p̄cō mōle. P̄t addi oc-
tava doct̄na. quā tradit ioh̄es
de tabaco. ī de na et grā. vbi d̄t
eos q̄ dicūt ex consuetudinē te-
nei quelibet post p̄cō mōle
etiā cōtū confitei an̄ sup̄cō
nē euctyāstie. fit. Si. de h̄o eēt cō-
suetudo ḡnālis etiā et vim le-
gis h̄ns. tñ illa vim legis nō
excedit ī obligando vel artādo
et. Et iō iquocūq̄ cōtū p̄mitt-
tēs face. hoc quod lex iponit.
potes excusai a p̄cō. q̄ h̄ f̄ faceb

sine contemptu. et p̄ v̄tutē epykeve
 Quā ratione p̄cūli alicui⁹ s̄fideā
 ti. p̄t q̄nq̄ fieri cont̄ v̄ba legis se-
 cundā thomā p̄a. 2. q̄. 96. ar. vi. In
code cōtū aut consili p̄t p̄mitti
tis consue^{do} absq̄. puta si enām p̄cō
p̄mittētur absq̄ contemptu. et p̄
v̄tutē epykeve. attendendo p̄cū
lū aīe rōe nimie iuoluciois erro-
nee conscāe. Dñi etiā hostiensis de
cōsue. q̄. i. circa finē dicit. Vbiā
q̄ consuetudinē seruā aīe p̄clitāt
nō v̄t̄tis consuetudo. quod p̄t
itelligi. vel simpli. vel ī casu. q̄
re. et **Cam 2o d̄tinet diffiniōes**

Qerū legū et p̄ceptoz
 ut scrupulosi p̄ pre-
 cepta nō ul̄t q̄m n̄cē
 sit. se artāe putet. de eisdē quō
 ligent. q̄n. vbi. et quatr. Nōndū
p̄mo. q̄ lex ē multiplex. Que
dā etna siue p̄ua. Alia natūal
hoīm. Alia dina hoīm. Alia p̄ua
ta. Alia positua. Alia ciuilis et t̄pal.
Alia ciuilis et sp̄uālis. Alia cōtū
tis. In ḡne nāq̄ lex r̄cā. rō p̄ac-
tica. sc̄m quā motus et opacoēs
rerū ī suos fines ordiāte r̄gulāt.
vel ē p̄a talis r̄gulāo ī quocūq̄.
Lex etna siue p̄ua ē b̄nplacitū
siue voluntas sup̄ma dñi dei
p̄stituentis. v̄bus a se conditis
fines suos. motus. et opacoēs.
ad illas. Lex natūalis hoīm. ē
dictamē legis practiā. quod q̄
libet natus ē h̄re. nō impedito

i usu rōnis. n^o disposicione corpis.
aut disposicione viatorū. Lex diuina
p^{ro}ue ē i hoibus p^{ro} diuina demerita.
accepta ad rēgimē plūmōz pro
sue bēitudis p^{ri}ncipalr ordiata.
Lex p^{ri}uata ē p^{ro} diuina r^{eu}elacionē
accepta ad rēgimē paucōz. Lex
ciuilis et t^{er}palis ē lex huāna ad
finē naturālē socialis vite b^{er}
rēgende ordiata. Sed ciuilis et
sp^{irit}ualis ē lex huāna ex p^{ri}ncipi^o
creditis. vel r^{ati}ōne notis pro
babitr deducta ad finē fr^uitālē.
In hys oibus pro rēgula tenē
dū ē. q^{od} oīs obligatio finalit^{er}
r^{ed}ucit^{ur} ad dictamē liberi arbi
trij diuini. sic volentis obligare
creaturā. q^{od} dictamē nob^{is} inotes
cit. vel i lūe fidei et grē. vel i
lūe sup^{er}naturali. fr^u nos signa
tū. practica iudicia rōnis hē
mus. Aut p^{ro} lūa scāarū diuina
et huānū ex dū^o lūe p^{ro}uē
manācū. Aut postremo p^{ro} ex
piencie multiplicis lūosū do
cūmētū. p^{ro} quō fit ut tā v^{er}tus
qm̄ ars certius opent. Hys
p^{ri}missis s^u p^{ri}ma conclusio. So
lus deus et nullus ali^{us} absq^{ue}
omissioe eius p^{ro} se et dirē p^{ro} ob
ligare aliquē hoīem eā sibi sub
ditū absq^{ue} eius consensu libero
ad actus intēiores et latentes
h^{ab}ēdos. Solus quippe deus p^{ro} de
talibus iudicāe. alij aut nō. n^{on} ex
eius mandato r^{eu}elacione.

tm
sed de extēioribus. Signant^{ur} dit^{er}
dirē et p^{ro} se absq^{ue} consensu libē.
q^{od} indirē et p^{ro} accidens. vel ex cō
sensu subditi h^{oc} nō p^{ro} fieri. n^{on} ab
actu intēiorū procedat. Sed cō
clusio. Qm̄ r^{ati}ōnabile ē. ut n^{on}
h^{oc} aliquis p^{ro}cipiat. n^{on} illud de q^{uo}
p^{ro} ignoscē iudicialit^{er} scdm̄ modū
suū i foro suo. Idcirco finis: ut
cō legislatoris nō cadit sub ob
ligacione subditoz. sed tm̄ opa
cōnes extēiores p^{ro}ceptoz. Et ita
dicens horas aut ieiunās i p^{ro}
mōzū aut intēioe finit^{er} vel
absq^{ue} intencōe. absolut se a p^{ro}
cepto ecclē. sed nō apud d^{eu}m̄ neg
ligentia aut p^{ro}sa intencōe sepi^{us}
excusat. Tercio conclusio. Dispe
sacio p^{ro}latorū q^{od} ē iuris cōis.
quedā r^{ati}ōnaxio. seu mitignacio.
locū h^{oc} p^{ro}cipue cō p^{ro}ticulares
casus et p^{ro}sonas singulares. Q^{uo}
niā aliqua statuta sūt p^{ro} cōi
tate. q^{od} h^{oc} p^{ro}sona vel illi vel i
isto cōi. vel i illo. nō ita con
gruē dinoscūt. Quarta con
clusio. Consentie censendi sūt
supiores. salū iat^{er} p^{ro}ptatē i abo
lacione legū suarū posituarū.
qm̄ passim eas diu^o obfuarū nō
sac^{er} possūt. et n^{on} v^{er}bo nec scō r^{ati}
damat. Quinta conclusio. Lex
nō instituitur n^{on} dū promul
gat. n^{on} vigore h^{oc} n^{on} cū morib^{us}
vtencū approbat. et h^{oc} si p^{ro}ue
positiua ad p^{ro}li rēgimē. Sec^u

de diuina atq; naturali. cont' quos
 nos e' p'scripao vel ad oppositu' co-
 suetudo sed tm corruptela Sexta
 conclusio. In omni lege quatuorq;
 positua bn instituta aliquid e'
 de iure nali et diuino. ut quod expe-
 dit hoies legibus rgulari. Et qui
 ptati r'sistit. dei ordinaoioni r'sis-
 tit. et siles. Septia conclusio. Dist-
 ne ius diuini et naturale a positib
 sicut e' difficile. ita max' et natm
 e' et vtile i' oi' doctua morali et
 politica. Et h' scia p're nequit
 absq; sac' scriptua. et sapia. que
 legibus etius fundat. Octaua
 conclusio. Etasria plati. r'spau' p'
 ceptoru' diuoru'. et rgule euā
 nullo mo' conditores fut. s' dum
 tarat quida' in'ptatores. expo-
 sitores. doctores. p'cones q' do-
 na conclusio. In'p'ncio. vel ex-
 posiao platoz i' lege diuina. qm'
 diu plati no' ignosuit abuti p'ta-
 te sua sustinenda e' r'uent. ca'
 qua' lex di. Abutent' aut. si mai-
 feste iponent ouera n'is g'ua
 ciuibus ppli xani. Et si ad ses-
 tiuandu' cotidie. vel ad statuta
 qualia hnt' religiosi oes passi-
 r'strige' q'rent *caplm 2 de diffi-*

maoie et p'petate moziū p'coz
Rom et venialiu'
 qz tiorate consae sac'
 vellent i' quolibet cau'
 vbi eet p'ctm' moziē. et vbi veia-
 le vel nullū hō nōndū. q' sedz

sanctū thomā et alios cū difficio-
 ne. distinctione 2e Omē p'ctm'
 ē deuiatio. ab aliqua nali lege
 diuina vel quacūq; alia r're posita lege
 Et qz oīs lex habet vim coactio-
 nis p' pena. alioquū frust' fer-
 rentur leges. si eas ipune licet
 t'nsgrēdi. Ideo scdm' vnaquaq; le-
 ge illud p'ctm' moziē. quod pea
 mortis dampnat. veniale veō
 qd' leuiori pena puit. Wn augo
omē vii sup ioh. Crimē ē qd'
 dampnatioe mēt. licet aut
 p'prie sit puatio vite corporalis
 tm ad quanda' silitudine' puai
 diuina visione. et inarrē pena
 gehēne mortis dz. Et sicut ipa
 visio dz vita. ut cognoscatit te
 et que' misisti. Wn usq; ei
 diat vita sua i' eo consistē i' q'
 delcatur. id' p'p' sumā delcāo-
 nē que ē i' visione b'tā. i' ipā dz
 vita nrā consistē. et meū p'
 uacatione cū afflictione gehēne
 moziē. Et go quo ad theologos
 quozū ē considerac' huāna opa
 quatinus lege rgulent' diuina
 P'ctm' moziē dz. quo quis mēt'
 hat' pena. Sūt aut' quedā mozi-
 lia ex g'ne actus. quedā veia-
 lia vocando genus actus rōne.
 quā sortit'. actus ex materia
 vel veniale obiecto et sic distm-
 gut' cont' moziē iux' distmctio-
 nē matēie i' q' peccat'. hō modo.
 qz p'ctm' ē quedā infinitas aie.

*p' xpm ioh vii herē
 vita etna*

Et id sicut in moribus. ille morbus
de moribus. qui infallibiliter inducit
perversionem vite corporalis. Sic in
partibus illud de morte quod inducit
perversionem principii vite spiritualis. *posse*
Veniale autem de illud quod tale per
perversionem non inducit. Principium autem
quo vivimus spiritualiter est caritas. per
quam homo bene ordinatur ad deum. ad proxi-
mum atque seipsum. Et id illud pec-
catum est mortale ex suo genere. quod re-
pugnat dilectioni dei et proximi at-
que sui. Dei inquam. ut facere contra si-
de. spem. et caritatem. purum com-
mittit. et alia contra ea per man-
data decalogi. Sui vero et proximi.
sicut de honore patris. homicidio.
medulla. furto atque falso testimonio.
Nec enim et filia putatur debitum
ordinem subiectionis ad deum. et se-
cundum humanam subiectionem societatis
ad proximum. propter quod ex genere suo
sunt mortalia peccata. Et non vero volun-
tas peccantis fertur in id quod in se
quidem continet quandam ordinem
actionis. et tamen non contrariatur dilectioni
dei et proximi. nec tollit ordinem
debitum subiectionis quod ad deum. nec
fedus salutis humane ad proximum
sicut homicidium. risus superfluis et
filia. etiam dicuntur venialia ex ge-
neris suo. Ad hoc vero accedat dominus richardus
de sancto victore in libro de
via peccati mortalis et venialis dicitur
quod mortale est. quod a quo non
potest committi sine gradu corrupti sui.

sine gravi lesione proximi. et sine
magno contemptu dei. Et tunc vero
omnia videntur in venialia. Supra quod
dicit aurelius. quotlibeto in. q. 11
Ex hoc vero accipitur quod mortale est in or-
dinatio grandis valde. et per hoc op-
posita ordinatio non puer sed mag-
ne et necesse ad finem consequendum.
Veniale autem deordinatio levis et
parva. et per opposita ordinatio vana
ingrue vel admodum. Non autem ad at-
tingendum finem necessaria. Dif-
ferunt igitur mortalia a venialibus
similitudine multorum actuum aliorum
defectuosorum. velut si a mestro
tibi mortiferi a non mortiferis sicut
vulnus letale et incurabile per-
naturam. sicut infirmitas etiam naturaliter
mortem inducens. ab infirmitate
viti non perverte. sed sanitatem pro-
te adimentate. sicut offensa pro-
pria quibus ab aliqua civitate pro-
prios exilio et carceri dampnatur.
aut morte plectitur. ab offen-
sa. quae temporalis pena metitur. sicut actus
quod omne lumen oculi subtrahit. ab
actu quod oculi per medium subtile
lumen intrant. sicut infectio ra-
dicis arboris alicuius a lesione
ramusculi in eadem arbore alicuius
Et sicut cursor in via vadens
in contrarium tunc ad quem ad eum qui
versus tunc ad quem vadit claudens
stans vel paulisper a via durans
Cam 22 quod per peccatum mortale caritas a-
mittitur et quoniam periculosum est mortale diffinire
et quod scire non possumus ubi sunt mortalia

Et pmissis et pro
 eorum lacus manifest
 tagone ponantur
 conclusiones. **P**rima conclusio.
 habitus caritatis e vita aie pz
 p btm augm quarto de trinita
te dicente. moris spūs e adō de
sei. moris aut corpus a spū deseit.
 Nec itelligas dm sepaū ab aia
 absolute. est enī aliquā p nā
di special npi aie scdm aliqūe
effm di speciale p que dō aiaz
viuificat. Talis aut efftus e cau
 tab qz nullus efftus sine cau
 tate valet. i. cor 13. Separatur et
deus ab aia cū tlem effm sui
subtrahit. **S**cda conclusio **N**ullus
 actus de gne moris i hntē
 vsū rōnis e simplr i diffens.
 Neqz qo ad bonitātē moris. neqz
 qo ad meitū. vel demēitū salū
 boni tpalis. p p scm thomā di
cente. Qui mīma negligt pau
lati decider. Nā veniale pccm
et si nō pimit de p se vitā grē
q e vita pma iteimit tñ p ope
rationē ei q e vita aie scda. et
ad mortē disponit si multipli
cat. r tardat qz a profcū merit.
et ab accēlāatione visionis dei.
In via ei di nō progredi. r gre
 di e. **T**ercia conclusio. **D**eus
 vitā ab aia nō subtrahit. n aia
 pū vitā deseāt. probat p scm
augm i de veā r fla pma cr
sine Cui deus icp^t sel bñface

n delinquemus eū. euis qz bñficiū
 quod oīno mīm e. cū pōr s^t i spi
 rando cogitur ex nāte iuste nei
 mē posse pūb rlinquē. nō enī sui
 e rlinquē n rlinquētē se. Idē i de
uatiā et grā. **D**eus nō deseit. n
 deseāt. **Q**uarta conclusio. **L**icet
 i multis scie teneat quib. vbi cō
 mittit pccm mōrle. nullus tñ tenet scie
 nec p^t scie specialit iōibus dif
 ficultatibus an ibi sit pccm tle.
Prima pars patet ex pma pte
 apli quarta. apli enī Ignoras
ignorabz. 1^a p^t patet de multis
mateis vbi doctores dīra opi
nāt. Et dicit aug⁹ p^t i coroz dat
1 de citate dei cr^o vltio. **Q**uis is
 te s^t modus. et q sint ista pccā.
 q ita ipediūt puenationē ad rē
 nū dei ut tñ scōrū aīcorū mei
 tis ipetrent indulgēā. diffici
 limū e iuenie. pūlosissimū
 e iuenie diffinie. **E**rgo ēte vsqz
 ad h^o tpe cū inde satagerē. ad e
 orū undagine puenie nō potui.
Et forte p^tca latent ne studiū
 proficiendi ad oīa cūuenda pccā
 pigrescat. qm si sciet. que vel q
 ha sūt delicta. pro qbus etiā p
 mauentibus. n^t profcū vite
 melioris assumptis mīressio s^t
 iāqenda scōrū et speranda eis
 secura se iuoluet huāna segni
 aēs. n^t iuolui tlibus iplicame
 tis nullū v^tutis expēdione
 curaēt. **Q**uīta conclusio. **V**al

de p̄iculosū ē diffiniē aliquid eē
p̄cām mōrle. n̄ hoc constat mul
tū euidēt. patet h̄ p̄ dictā aucto
ritatē sc̄i augusti dūcentē. Diffi
cilimū ē diffiniē. p̄iculosissimū
ē iueniē. Dñ sc̄us thomas q̄tli
beto octauo. q. 1. dicit. **Q**uōd q̄ i
qua de p̄cō mōrli q̄rit. n̄ expres
sē habeat. p̄iculosē detiāt. q̄ error
q̄ nō credz eē p̄cām mōrle qd̄ p̄cām
mōrle. sc̄iam nō exaufat a toto.
sed forte a tanto. Error vōd quo
credz eē mōrle. qd̄ mōrle nō est.
sc̄iam ligat ad p̄cām mortale.
Et sc̄dm cancellaū p̄cipue p̄icu
losū ē ubi v̄itās ē ambigua. et
dicit i libro de vita aīe. Doctrina
salubris pro doctorib⁹ theologie
ē. ut nō sint faciles i assēdo ac
tiones aliquas aut omissiones
eē p̄cām mōrliā. p̄serti sub v̄bo
vniūsalī. et dū eī p̄dicandū ad
p̄lm. Itaq̄ nō ē obliuiscendū q̄
iēta ē sc̄ia nr̄a. Ita ut idē sepe hō
breui momento t̄p̄is. nūc i hac
nūc i oppositā ferat̄ sm̄oz. 2 m̄t
dū hoīes nequaquā eruiūtur a
luto p̄cōz. sed i illud profundū
et despaci⁹ iingūt. **D**arij enī
sūt casus et circūstantie īfinite.
pro quarū diūsitatē diūsficā
dēt iudiciū. ita ut possit aliqua
i oībus r̄gula tradi q̄ i p̄ticulari
bus casibus exceptiōne nō ad
mittat. et m̄ grānt̄ scrupuli i
q̄ctiū consciarū i simplicibus.

ut nichil i eis sit solidū. Na et si
btūs ē vir qui semp̄ pauidus.
et q̄ v̄etur oīa opa sua **Cam 23 de xvi**
r̄gulis ad discreonē m̄t mōrliā v̄cā
Sed q̄rēs quid igitur pro p̄cām
deit doctrina vniūsalī
sup talibus cognosce
di h̄ndet. q̄ plūmū prodest. Na
r̄gule ḡnāles tradite. dū ad p̄cām
laia ventū ē. oīdūt quid de fin
gulis iudicandū ē. **A**d singula
res q̄ppe regulas vniūsales re
solue uenit quo fr̄o. v̄itās illu
cessit. **E**st igr̄ sc̄dm cancellaūm
p̄ma r̄gula. Nullū ē p̄cām mōr
le actuale absq̄ consensu rōnis
liberō v̄e vel īmp̄tate. **D**icimus
consensū īmp̄tate. q̄ habuit
rō t̄ps deliberandi et r̄fugiendi
ea. que vitanda p̄uigil eē tēbar.
qualr̄ dicit lex forensis. **E**t t̄m
cet consensu v̄z. dū v̄z r̄p̄ug
re debet. **C**onsensus t̄m solum
i actū venialit̄ malū. ē t̄m v̄cā
lis. loquēdo de veniali ex ḡne
suo. ut ē v̄bū oīosū. **S**c̄dā r̄gu
la nō q̄libet tenet̄ sc̄ie de q̄libz
p̄cō mōrli. an s̄ tale. licet expe
diat. i q̄re et sc̄ie v̄nicū q̄ v̄ies
ac statū. et plus eccl̄asticos q̄m
laycos. 2 m̄t eccl̄asticos p̄lati
ex officio tenent̄ q̄ sint parati
oī postenti r̄dde rōne de ea.
q̄ i eis ē fide et spe. **T**ercia r̄
gula **C**ompactio p̄cōz ad iū
tē sc̄dm grauitatē maiore vel

vel mōre gñalit neq̄ sumi. n̄ cō
 parentur ex gñe suo et ceteris pa
 ribus. qm̄ scdm̄ alias circūstā
 as p̄tulaes se hñt p̄leuq̄ ut
 excedentia et excessa. **Quarta**
 r̄gula. quantificatio p̄tōz a p̄
 teiorū sumit̄ a pena. licet nō suf
 fiant̄ vsquequaq̄. et a p̄tōz poi
 penes genus obiecti. et ite adnē
 finis. et libidine seu conatū vo
 lūtatis maiore vel mōre. atq̄
 causa motiua. tps et locū. z penes
 dāpna inde sequentia. q̄ peccatō
 p̄uidebit. aut p̄uide tenebatur.
Quinta r̄gula. Bonitas moral
 fuit̄ ex obiecto. sed tōtas bonitas
 moralis. p̄ncipalit̄ pendet ex
 circūstantiis finis et alioz fil
 adunatis. q̄ alia vō ex vni
 ularū circūstanciarū carētia po
 nimus r̄sultat. **Item** bonita
 tē ḡtuitatē et meritoiā. grā ḡ
 tū facies opat̄. **Sexta r̄gula.** Om̄
 actus cuius finis intentus ē p̄
 ratū mōre. mōris. siue itēdat̄
 actu siue habitu. **Ad** sc̄ si ope
 rans interrogat̄ q̄ facit̄. z adū
 tens tandē r̄adebit ad hūc finē
 seu. **Septima r̄gula.** Actus q̄ nō
 eet̄ aliunde mōris. et s̄ fit p̄p̄
 finē veniale. v̄ ee solū venialis
 n̄ forte prestalacet̄ s̄b ic̄ ut vlti
 m̄ et q̄etans. z nō solū ut itades
 et min⁹ p̄ncipal̄ actu vel h̄itu
Octaua r̄gula. Nullū etiā desi
 deū r̄i illiate f̄m̄ tm̄ s̄b iudicōe

actuali vel habituali adhibita.
 ē de p̄ se mortale delam̄ de p̄ ac
 cidens. tñ p̄p̄t̄ appetitus sensual
 amocione nimia qua scient̄ dit
 tit̄ iualest̄ ex talis desiderij cō
 tinuacione libea. p̄t̄ ip̄m̄ int̄
 mōria deputat̄. **Nota** si q̄s mo
 uetur occasionalit̄ solū ex p̄tō
 mōri ad aliquē faciendū. nō ō actū
 illū actū ee p̄m̄ mōre. secus
 si causa p̄ncipal̄ huius actus eet̄
 mōre p̄m̄. **Decima r̄gula.** Ex ^{se p̄culo}
 pone p̄cā mōris. ē p̄m̄ mōr
 le vel sic. **Agē** m̄ctū. et d̄ctē itū.
 ī materia morali ē p̄m̄ mōre
 si tale sit m̄ctū. q̄ sit mōre. nō
 solū p̄ coniecturas leues. aut ex
 suspicione trepida et scrupu
 losa prouiente ex nimio timore
 cadendi ī via dei. **Et** intelligi
 dū tale ē vehement̄ et proba
 biliter m̄ctū. egue sicut oppo
 tū vel magis. tūc enī illud quod
 agit̄. non careb̄ mōri culpa.
 alit̄ nō oportet. **Undecima** regu
 la. Om̄s agens cont̄ conscia
 edificat̄ ad gehēnā vel mōrit̄
 si conscia sit fixa. q̄ id quod a
 git̄ ē mōre vel venialit̄ solū.
 q̄ntū ē ex p̄te circūstantie. q̄ ē
 face cont̄ consciam. si conscia mōi
 tet̄ id solū ee veniale. **Duode**
 r̄gula. Nullus ē actus a deo
 mōris. quī ipe vel sibi filis s̄
 nō mōris dū displicet. vel nō
 placet consensu p̄f̄o. delibeato

Sicut nullū pccm̄ ē adeo veniale. quia ipm̄ vel sibi file fiat mōrle dū placet. h̄o ē dū consensus addr̄. Si tñ illud veniale erat. actus mōrle ex gñe suo. et ex eo quod nō fiebat ex consensu libeo et p̄cto venialis r̄ddebat. **R**gula. Multa ex gñe mōrle fut quorū filia pnt̄ effia bō. dū trahuntur ex rōne sua. q̄ ad modū volē de libertate. de bono altēus ē mōrle delictū. si v̄o h̄o fiat p̄ zelo iustiae cōis boi cui cōfrui ē iste tale bonū. iste dolor v̄tus eit. **P**lerūq̄ etiā ex gñe suo ml̄ta bona cent. q̄ ex aliā cōstā p̄usa fut mala et spem̄ mōrale imutanaa. **N**e. Nichil ē adeo consiliū i lege euangelica. quī i cāu p̄ obligatorū. Et go qui libet rōe v̄tens tenet̄ scdm̄ rāone ai ad quodlibet consiliū. utpote martium vel abrenūciacōne oim̄ suoz 2 filium. si et vbi n̄citas iminet̄ h̄o age. **O**bligat̄ insup̄ quodlibet consiliū. quod nō cōtempnatur tāquā nō sit salubroz suaco ei⁹ qm̄ oppositi. Et tñ ita nullus consilius suandis cōstriḡ. quī ab eo. aut possit. aut deat. i cāu eozū obseruacō vniūsa lib qnq̄ p̄mitti. ut nō de habendo duas tūtas. de p̄bendo palliū. tūcā aufenti et s̄ de alijs. **R**gula. Quia ars

non delibēt sicut ex v̄tute. **A**ḡ aliquis bñ q̄ subito. sic ex p̄usa assuefactōne viciōsus. q̄ r̄pete papitat̄. ita male habituatus i vicijs. ut i iurando. i cupiscendo. odiendo. iudicando. 2 silib⁹ se demēt̄ cōtinue. sicut v̄tioso m̄ces cōtinue accēssit. ut verū sit id. **Q**ui i sordibus ē sordescat adhuc. Et iustus iusticiā facit adhuc. **R**gula ē de p̄missio nibus p̄ctozū. et r̄laxacōe p̄ctozū. videlicet q̄ pene sunt r̄strigē de. sic q̄ absq̄ vtilitate reipublice. vel eius au insligūt̄. neq̄ istitū. neq̄ institute exeq̄ deat. **E**t p̄ctures oppositū faciētes. v̄l eas cū istituerit nō r̄colētes. **I**n oī aut̄ republica collecta pnt̄. aut v̄nt vicia. q̄ absq̄ deteiori p̄culo. n̄ corrigi neq̄ extirpā valent. **Q**uā aut̄ illud ē. et qm̄ nō. difficile et sepe r̄possibile ē gñalit̄ diffinire. **N**isi ut prout arcūstancijs p̄culāib⁹ i p̄tib⁹ p̄lati et sup̄iores ac sapientes detiābūt. **E**x̄m de metribus vsuārys et silibus. q̄ qnq̄ p̄mittūt. Et ita de concubianis pro loco et tpe s̄met forte cē faciendū. **C**am 2e qm̄ p̄ceptū sit obligans ad mōrle. qm̄ nō. scdm̄ me.

Ho maiore dū v̄tutis aut̄ de clacōne. que sint p̄cep̄ ad mōrle obliganaa. 2 q̄ sola ad venialia

Non dū ē scdm pdam cancella
 rui. q quia dei mandatū est
 latū nimis scdm psalmistam.
 iō i pceptis quibuslibet attē
 ditur quadruplex latitudo. vñ
 magna. pua. mior. mīma. **Mag.**
 iquā et pua scdm quas mōer
 et venialit peccāe possum?
Maior vōo vbi ē aliquod cōsili
 ū solū. aīma vbi ē cōsumata
 iusticia q solū habet i pua. de
 qua **aug** dicit. **D**ceptū de di
 lcoē dei ex toto corde ut solū i
 pua pste et ppe adimplet.
 Magna igitur lati tudo ē infi
 niti. q consistit iusticia. qle
 a nobis rquit deus sub peā
 icurrendi odiū suū. cū ratu
 mortis etne. **E**x hanc lati
 tudinē nō stat rātudo. quā q
 trāsit et egredr agendo vel ob
 mittere. ipē i tortuositate
 pā mōeris semp elabit. **H**
 latitudo magna ē mediu
 vtitis. quale posuit **arist**
 ee visibile tāquā signū ad
 sagittā. **C**onformit ad h^o lo
 quitur oracius. **E**st mod⁹ i
 rebus. sunt eti deiq fines. **Q**
 vlt atraq. neq consistē rōm.
Alia latitudo strictior ē pua.
 ē infra. cui⁹ limites consistit
 iusticia seu rātudo. quale a
 nobis exigit deus. mediate vl
 imediate. si volum⁹ vitāe nō
 tm odiū suū cū ratu pene etne

scdm lege. sed eā offensā eius
 qualēcūq. aut non rēardāi a
 vita etna aut corporali nō pu
 ni. **E**xorbitatio ab hac latitu
 dine constituit aliqñ pām vei
 ale. dū vñ deuiatio nō ē tanta
 q exeat p mā latitudinē. n^o ita
 pua q maneat infra scdam. **C**er
 tū ē enī. q i pueris et i infir
 mis alijs nō hntibus plenu
 vsū rōnis sepe venialia sūt
 q apud vios grandiores mei
 to cūalia dicūt. **S**icut etiā
 ex grā mōria sūt venialia
 i alijs hoibus ex defcū plene
 deliberato nis et consensu.
 ut sūt cogitationes illebrose
 nō morose. **E**x^m de latitudie
 pfata duplia in pceptis. sūt
 enī illud pceptū. **H**onora de
 ū et pates. pt aliquis nō hō
 rare parentes multipliciter
Dno mō. q tpe et loco quib⁹
 honorandi sūt. ipē dū cogitat
 de eis sprit eos consū pleno
 et deliberato. **A**ut scient⁹ cum
 deliberatione pftā ista tūc omīt
 tit. q ad honore debitū ptinet
Erit enī h^o latitudo pcepti s^t
 explicabilis. **H**onora dīm et
 pates loco et tpe quib⁹ cogi
 tans de eis sic q consensu p
 fto et deliberato eos n^o malig
 nant⁹ ihonores. n^o hōre suo vo
 luntarie scient⁹ atq notabil⁹
 pves. **Q**uisquis exierit h^o

mediū salutis. eā q̄ latitudi-
nē. profcō tenebitur reus de
uacionis tortuose et c̄mualis.
Actuō q̄ contigit alit̄ ihono-
rāe d̄m et p̄ntes. eit̄ rursus
alia latitudo p̄cepti sup̄ta p̄
ep̄phēyā ex alijs arcūstancijs.
Pt̄ itaq̄ talis ihonoratio cō-
tingē que nō eit̄ nōbil' mali-
tate i' ḡne suo. ut leuis gestus aut
risus. vel v̄bū aliquod minus
sobriū i' p̄ncā dei aut sc̄orum
etiā cū deliberatione. **E**t dū ac-
tualis ad ac̄ ista habet̄ consi-
deratio. p̄t̄ nichilomin' eā t̄lis
ihonoratio i' p̄ri. q̄. liget̄ nō
bilis. caret t̄m consensu pleno
moroso et delibeato. p̄t̄ etiā
infirmitate. ignorantiā. fur-
reptionē ve faentes p̄mā i'
horationē. dū t̄m absq̄ standa-
lo fit aliorū. quis audeat culpe
moris argue. **S**c̄dam' arbitror
filr nullus morle accusabit.
ita i' oī se p̄cepto repire ē. **E**t
hinc eliat̄ur euident̄ n̄tatas
v̄tutis illius. quā aristotile
ep̄phēyā noiat. **Q**u' ē con-
siderare nedū de se p̄ceptum
sed om̄s arcūstancias p̄t̄icu-
lāt̄ ip̄m vestientes. ex quo
consequent̄ habet̄ modus.
concordandi iusticie rigore
atq̄ seueitate dist̄ne cū le-
nitate n̄c et indulgenae fa-
uorabilis. v̄mo sic natē est.

ec̄ā

ut i' om̄i actu n̄ro ad alterutū
cātemus d̄no nuam et uidi-
cū. aliquū iusticia iūquitatē
et seueitas i' in crudelitātē iūctē
q̄ad modū si quis puulū filiū suū
dampnāe vellet ad carcerē. quā
pueli iā motus m̄rēz p̄cussit.
ita de ebrio fatuo aut i' adūten-
te quis nō ignoscat. hanc pe nā
ēē iustissima. q̄m i' aliu' gran-
de sobriū et delibeatū licet in-
ferre. **Q**uāe concludor. q̄ p̄cep-
tū si sub p̄ma latitudine expli-
cata cogitetur. alit̄ obligat q̄
sub sc̄dā. **P**ma latitudo vōtur
p̄prie p̄ceptū. sc̄dā vōd manda-
tū. statutū. ordinatio. vel ma-
gis apte vocat̄ monicio. qd' so-
nat ut rō sit puigil. ut n̄c v̄i
alibus detur petur. **S**c̄ etiā p̄z
q̄ ē quedā lex int̄ p̄ceptū 2 cō-
siliū. que lex plus ligat q̄m cō-
siliū. et minus q̄m p̄ceptum.
tāquā si dicemus i' oī pollucia
illa legem dūtaxat. eē p̄ceptū.
cū' i'gressio sc̄dm om̄s arcū-
stancias pensata. ex mo mor-
tis supplicio plectenda reuset.
Illi vero legi monicionis nō
appropuate dicem'. cū' i' m̄s-
gressio arcūstancijs om̄ibus
ponderatis veniā h̄z. aut t̄pā-
le solā puitionē de meretur
Et **C**am 27 de votis 2 iura
p̄habiti m̄ētis 2 p̄cepti cōb'
sequitur h̄ p̄ma.

regula generalis. Sicut in preceptis
 ita in votis saltem coibus et in iura-
 mentis. aut in obia duplex latitu-
 do illa predicta e intelligenda. sic
 qd no ois voti cois aut iuramentu.
 vel alia transgressio e pccm mortle.
Iuramenta em et vota elia ~~ita~~
 nuqua ita proferunt absolute.
 qm interpretaciones. glosas. aut
 civiles intelligencias suscipiat.
 ut sapiens epvchus iudicabit. ^{inter}
 ut sup probatu e. probat qd ho-
 ro. et scriptura sacra. **Cu** em fit
 ois legis sit cautus scdm aplm
 1 thio. 1. **Cu** ptea religiones et
 auctoritates platoru date sunt
 ad edificacione corporu x misti-
 ti no ad subfusione et illagacio-
 ne fidelium atqz eis submitteant.
 quibz audet dice aut cogitare.
 qd vi spu sco plei sup iugum x sua-
 ve et facilitate legis sue adire
 voluerit onus grande tot x ta-
 luu constitutionu sub obligatioe
 pau ad pcepta pue dina. hoc
 e sub ratu pene etne dampna-
 cionis. **Dem** e aut in votis coi-
 bus d noit et. qz secus e de p-
 titulibus votis. qz vota in coi-
 tatibus interpretanda magis
 sunt ad intencionem e em. q illis
 habet. aut haberi debet. qm ad
 pticularem intencionem vouentis.
Vouens aut pticulat i pua-
 re sicut e auctor iuramenti. ita ^{aut}
 e suus interpretator ex iure de appa

quavis intencio si sit pala er-
 ronea aut stulta peccet etc. **Nec**
 ad ~~intencionem~~ voti implecionem ligat.
 ymo qd superioru auctoritati sep-
 rferuetur hz vsus ecclie vniuersal.
Secda regula generalis. Sicut non
 ois profutens euangelicam regulam
 aut lege. et ad obfuacone sui se
 obligans. quod fit in bapmo pec-
 cat mortlr in oi transgressioe cui-
 cunqz in eade lege. **Sic** nec ois
 profutens regulam alicuius religi-
 onis. vel iurans statuta alicuius
 canonicitatis peccat mortlr in oi
 transgressioe. cuiusqz contenta
 regula vel statuta. **Ro** e. qd sicut
 in veteri lege. sic et in noua multe
 sunt tradiciones. qd qnqz pcepta
 qnqz mandata. qnqz iustificati-
 ones. qnqz leges dine noiant.
Quoru tm aliqua sunt pcepta stric-
 to noie. alia monitiones. alia
 ymo filia solu. et alia iusticie
 consummate. **Eode** mo e in regulis
 et statutis religionu. **Est** igit
 regula consolatoria h. **Iustifi-**
 caciones ~~aut~~ no dnt tles int- ^{quauis}
 ptaones aspnaui. quales iura-
 menta et vota scdm concordem
 doctoru smaz raptiut. etia du
 profentur absolute. alioquin ei
 in laqueu et in magnu salutis
 dispendiu vtentur. **Sed** tu ar-
 gueres sic. **dis** violans iura-
 menta et vota peccat mortlr
 qz pcuru e mortiferu. s mortlr

uivat h^o vel illa ^{oia} obseruaē que fut
i regula. non em̄ faat expadnē.
ergo i om̄i tūsgressione huius vo
ti et uiamenti et obie peccant
mōrē. **R**esponder. concedo ma
iore sed negando mōrē. vñ q
uiamenti et votū cadant isto
mō sup oia que i regula contien
tur. Sed forte quib. sup q cadūt.
et q non. **A**ccepe de hoc regula
gnalē hanc. q sup sola pcepta
pcepta dicta. h^o e scdm pma latitu
dine consideata cadit h^o mō vo
tū et uiamenti profertis r
gula. **E**t quidq̄ vba sonet. in
m̄ptnāo talis e hnda. tū p̄t
rram intencione. tū p̄t sup
orū discrecione. tū p̄t legem
diuā et cūtatē q maior e. Sed
dicēs. multi simplices et irati ^{mno}
forte putat se vouisse vel iu
raste regula p̄statuta. et oia
q illic scripta fut sine oī ex
ceptione. **R**ndetur. si huiles
fut sicut ee dnt. nō ita adhent
sensui suo. quū explicitate vel
implicitate actu vel habitu pat
fut stae in talibus ad inter
p̄tncione et iudiciū prudētū.
ita dicimus de oibus statutis
collegiorū vniuersitū et caploz
cū dīz aliam. **T**u iuras suae
iunolabilis. oia statuta. iura.
p̄uilegia. libertates. consuetu
dines laudabiles. n̄ quolibz
cotire. clā vel occulte. dirce

aut indircē. et obediens tali
vel tū supiori i oibus iuris
et honestis. **D**e hinc p̄ticularia
legūt. talia uiamenta fut ^{interpretā}
ciuit. **A**ut i illis mō p̄dicto.
statuenda e latitudo magna
seu m̄ptnāo epykeie. **E**t at
m̄ptnāo h^o vel filis. q iuras
suabit ea sicut a legislatori
bus ordinata fut. aut ordinari
debeuerit utpote pcepta p̄e
dicta. ut pcepta monitiones
sicut monitiones. et filia sicut
consilia. hortamenta sive ex
hortationes. sicut exhortationes
~~et filia~~ et sic de alijs. **E**t i sup
obediat i oibus iuris et ho
nestis supiori suo. vbi grā.
Sit ille rcoz obediat i quā eib
q ad offm rcoz spectant.
et q pro vtilitate manifesta
polluae au p̄est. sibi s̄cept.
scdm iustituaones et s̄uetu
laudabiles eiusde polluae
et n̄ valeat legitia excusatio
vel exceptione se tueri. et qua
plus alijs gratis onear. **N**t
quod ab alijs vrgentioribus
ipedit. **E**t si nō p̄t iuras ita
docēi. suffiat de ipedimento ^{legitō}
illa quide p̄uictur p rōnem
ciuit pro iobā. **E**t em̄ deus
q intuet̄ cor eundē libeabit
Et sic de regulis gnalibz p̄
catorū pro dircozō s̄cāe dīz
se suffiat. **N**ā sup specialibz

videat summa modorum doctorum. Specialia tamen peccata in multis agnoscuntur. si regule profate universalis ut oportet applicentur casibus particulibus. Cam 18 2 ultimū questio

Quoniam doctoribus in materia fidei contrariantibus quibus sequi vultur opinionem siue periculo moribus peccati. Respondetur quod cum beatus augustinus libro secundo de predestinatione sanctorum dicat in quantum et in quibus rebus errat. et quoniam facile se ipsos corrigat. vel quanta peccata sunt defendere conetur errore. Iam multiplici distinctione utendum est in his et similibus. Una de materia circa quam doctores variantur in opinionibus. Alia de ratione doctorum. Tercio de ratione auditoribus. Quarto de modo adhibendi opinionibus propriis. aut suorum autoribus. Quinto de efficacia motuorum in auctoritatibus doctorum ratione et argumentis. Duo ad primum notandum. quod materia circa quam variantur doctorum opiniones. vel pertinent ad fidem. vel ad bonos mores. aut non. seu sunt circa materiam facultatum artium. grammaticae. logicae. philosophiae. medicinae. et filium. Si primo modo adhuc distinguendum est. quod ea quae ad fidem pertinent. aut expresse aut manifeste habentur in sacra scriptura

vel eadem auctoritate etiam manifeste fidelibus tanquam credenda sunt exposita. Aut sunt talia. quorum non manifestum testimonium sacrae scripturae habet. non expressa etiam universalis doctrina. de eis aliquid explicate docet. quoniam includantur in eis. quorum explicata est natura fides universalis fidelibus. Si de primis fiat sermo ad huc distinguendum est secundum thomam. questione de veritate. ubi quod ad fidem aliquid pertinet dupliciter. Uno modo directe et principaliter. sicut sunt credibilia in articulis fidei explicata. Secundo modo indirecte et secundarie. sicut sunt ea quae in sacra scriptura sunt reuelata. sicut quod abraham habuit duos filios. Secunda principalis distinctio est habenda doctorum circa quos respicienda est qualitas et discreta quantitas. Qualitas utpote. quae pro una parte sunt opinionibus. An sint literis famosi in facultate sua experti. morum honesti. ac conscientiae graues. ne scilicet querat aliquis ad sui appetitus siue erroris coloratione prouentibus auribus. De quibus 2a ad thomam. 2o prophetavit apertius. Erunt inquit tempore tui doctrinae sanae non sustinebit. sed secundum sua desideria. concuabunt sibi magistros prouentibus auribus. glosa. Quae docent quae volunt. Tales enim quae non est veritatis sinceritatem sed desiderare mentis certitatem.

et propria affectione. quāobrem vi
dendi sunt doctores. hys potius
quā scōrum primū doctus inheret
amplius. scdm̄ illud eccl̄as 12
Ne despicias narrationē pliorū
i. doctrinā sapientū doctorū. 2
i. prouerbis eorū iustae. i. scdm̄
doctrinā eorū uiue. Ab ipis enī
disces sapiam. s. de diuisi cuius
moi sunt credibilia. et doctrinā
intellāus. vñ de moribus. quibus
opa vestienda sunt. Udenda
est s. i. sup̄ q̄ntitas scōrum disce
ta. q̄t videlicet sunt doctores. p
opione vna. et q̄t pro alia. q̄
probabile ē magis veritatem
scire dcaū multorū ceteris pa
ribus qm̄ vni⁹ vel paucorū. eccl̄
vi In multitudine pbiorū pru
denciū sta. et sapie illorū ex
corde iuge. Tercia distinctio
attendenda ē ex pte auditorū
sive opionēs prosequenāum.
q̄ quidā sūt simplices q̄ nō
tenent scie multa explicitē.
q̄ quidē alij tenent scie. quibus
aliūde ex officio icūbit rōnis
vome trā sandē. sacre scriptūe
q̄tinus inde simplices pasci
pūt. job 1. Boves arabant et
azine pascebant iux illos. Vñ
etiā quibusdā magis icūbit stu
dio icūbe. et examini doctne
variārum opionū magis alij.
q̄ nō tū dono maioris 2 illustro
ris idustrie ac itelligēcie. aut

aut aliorū gradus dignitate
i di etiā sūt subliati. Quarta
distinctio ē capiēda cū modū
adhēndi opionib⁹. q̄ aliquis
adhēt vni. aut p̄tāat. aut nō.
sed aiō patet ē corrigi veritate
sibi ostensa. De p̄tāat adhe
rente dicit aug⁹ et ponit 3e.
q. 3. Qui iquit i etiā dei xpi
morbidū aut prauū quid sa
puit. si corā et sanū rēmag a
liquid sapiat r̄sistit p̄tāat
et iūat. sua q̄ mortifera et
pestifera doctina emendare
nolūt. sed defensae p̄sistit. hē
tica sūt. De nō p̄tāat adhe
rentibus. dicit idem et ponit
ibidē i caplo dixit aplus. Q
smaz suā quibus flam atq̄ p
uisa nulla p̄tāa animositate
defendūt. presertim qm̄ nō au
dacia sue p̄supcionis pepe
rerūt. sed i errore lapsis p̄n
tibus accepit. q̄rūt capta sol
licitudie veritate corrigi pati
tū nei mē iueniret. nequaquā
sūt int̄ heticos iputandi. Qui
ta distinctio ē capiēda ex
pte rōnū et motuorū diuisa
rū opionū. Sūt enī a quibus
dā quibus hō ipeat examiac
f. rōnes. Et vtiū ē argumē
torū pensanda. q̄ i r̄bus du
bus nō ē defacili prestandus
assensus. quimo ut dicit b̄s
aug⁹ 3o de doctrina x̄ana. Co

le det quis regulam fidei. qua de
 scripturarum planioribus loas et
 eccae auctoritate precepit. **Ideo iob**
29. causa qua nesciebam diligenter
investigabam. **Insup prou 28.** Stu-
cto credit leuis e corde. **glosa.** stul-
tus credit oī vbo. **Et beatus ambro-**
sus libro de pariso. Nemo det se
altri facile crede. n̄ cuius virtute
probaucit. **Insup pmissiōibus**
distinctionibus. **R̄ndes ad quesitū**
p̄ q̄nq̄ conclusiones. **Prima i**
p̄nub materis ad fidē et bonos
mores nō p̄tinetib̄. sed ad fa-
 cultates actu vel naturaliu
 p̄t quis seq̄ absq̄ p̄iculo p̄cā.
 quātū ē ex pte obiecti seu ma-
 terie opinionē vni⁹ reiecta o-
 pinione alteri⁹. **Datet qz nullū**
sequit̄ p̄iculū ibi. tū nec ad fi-
 de. n̄ ad mores p̄tineat. scdm̄
 quorū habitus vel carētiab
 solū p̄dores aut bonū adō iu-
 dicant̄. **Dicitur noūt quātū**
ē ex pte materie opionū. qz qn̄
 tū ē ex pte intencōnis. q̄s ibi
 p̄ccāe p̄t. vel ex iordūacōe af-
 fctū. ut si ex odio. amore. p̄ao.
 vel modica volūtate potius
 sequetur vni⁹ opinionē qm̄
 alia. **Scda conclusio.** **Circa ea**
q̄ sūt ad fidē p̄tinentia. **Primo**
mō nullus rois capax excu-
sat̄ a labe p̄cā. iherendo alicui
 opioni potius errorū cont̄ ea
 videlicet q̄ dirctē et p̄ncipalit̄

ad fidē p̄tinet̄ p̄t opinionē cō-
 rā cuiuscūq̄ mgrī. qz tenet̄
 ad credendū simpliat̄ expli-
 q̄libet fidelib̄. talia cū aplius di-
 cat ad heb̄ vnde ad. **Sine fidei**
possibile ē placē dō. **Alias ut di-**
cat scūs thomas q̄libeto 22 ex-
cusat̄ ignorantia. **Sed eos q̄ se-**
tuti sūt opiones arrij et filii
Nullus em̄ p̄t ab erroris vicio
excusai q̄ assentit opinioi ali-
cui⁹ mgrī ut dicit ibidē scūs
thomas cont̄ manifestū scrip-
tue testiōniū. **sue etiā cōt̄ id**
quod publice tenet̄ scdm̄ ecclē
auctoritate. **Ibi em̄ currit illd**
vbi x̄ euā tū. **Si recus reco du-**
tatū p̄rat. i foveā ambo ca-
dūt. **Tercia conclusio.** **quis p̄t**
opinai contrū corū q̄ p̄tinet̄
ad finē indirctē et secundarie
absq̄ p̄iculo p̄cā. licet expresse
 cotrū habeat̄ i rectu veteris
 aut noui testamenti. **Sicut qz**
dauid nō fuerit filius ysai et
filia. p̄z qz elia nō tenet̄ q̄libet
explicite credē sed solū ipliate.
vel i p̄paracōe at. iquantū pa-
ratus eē debet q̄libet credē q̄q̄
i dina scriptura p̄tinet̄. **Sed et**
hō tenet̄ hui⁹ solū explicite
credē. qn̄ ei h̄ constituit̄ i doctrina
fidei continet̄. **Et iterū qz nō**
constat. n̄ iterū qz sc̄ obligat̄
p̄t aliquis sine p̄tinaa m̄ cō-
tūā opinionē tenē. **Quarta**

conclusio. Aliquis potest absque periculo peccati tenere opinionem alicuius magistri eam contra veritatem fidei in hijs que ad fidem pertinent. Secundo modo principalem distinctionem. scilicet quorum veritas non scripturam testimonio non vniuersalis ecclesie detractione habet expressam dum tamen facta detractione presumpcionibus cuiusque tuore illiatio intellectum primum humiliter detractioni vniuersalis ecclesie. Propter quod nullus peccat illo tempore non credendo illud quod non tenet credere pro isto tempore. Sed que non continentur expresse in sacra scriptura non peccatum sunt detractione non aliam sunt reuelata non ratione euidenti ostensa. pertinere debent ad fidei veritatem. Nullus credere tenetur explicitate. cum fides sit ex auditu **Rōe.** **Unde et sanctus thomas. 2° 2^e q. 2. art. vi^o dicit** quod simplices in hijs que ad fidei subtilitatem pertinent non inueniantur pertinere adhaerere. si in talibus ex simplicitate deficiat non eis imputatur. **Sicut vero maiores varie opinantes quod in dicto discipuli in varias opiniones partiti sequuntur. Dicit ibidem vnum notabile verbum. Et in istis moribus non habeant fidem implicitam in fide maiorum non quantum maiores adhererent doctrine divine secundum illud apostoli in corinthios 1° 14. Mutatores mei estote. sicut et ego sum. cum humana conditio non sit regula fidei. sed veritas divina. Quia si alij maiorum deficiant non preiudicat fidei simplicium**

quos rectam fidem ~~non~~ habere credunt non pertinere eorum erroribus in partem laici adhaerant. contra vniuersalem ecclesie fidem. que deficiente non potest. dicitur domino. **lucę 22° et ego pro te rogavi petre. ut non deficiat fides tua. et tu aliquando confirmas fratres tuos.** Hac ratione multa tenentes plura erronea ea rationum multitudinem defendentes. quod tamen ecclesie vniuersalis detractione omnino colla submisert. et nichil contra fidem explicitam pertinere acceptauerunt. **Quarta conclusio sequitur ex premissis quod stat aliquando circa ea que ad fidei sunt errare et tamen non peccare ut ostensum est supra**

Quarto quia supponit in questione precedenti articulo. quod de adhaerendo vniuersali opinionum vbi doctores contrariantur in moralibus sicut de credulibus id quod quodam super sit expeditum satis. tamen prius distinctionibus precedentis capitulo. adhuc lacuna declaratione. notandum. quod cum peccatum sit exorbitatio a lege divina siue humana ab divina deuata dicitur beatus ambrosio. **Peccatum est peruersitas legis et iobiam celestium mandatorum. est et secundum augustinum. dictum. secundum. vel concupitum. contra legem dei.** Idcirco natura est huius distinctio periformis ei que supra assignata fuit pertinentiam ad fidem. videlicet de pertinentibus ad legem dei. **Quoniam aliqua sunt expressa de lege dei contenta de non occidendo. de non furando.**

ho hēta no fieri ut abbas notat in 2 multo alij

et filia que fut oibus corā. Alia aut ad legē dei pnt ptinē sicut conclusiones elucabiles ex cōtenta expresse i lege di. nō expresse clāe legis aut scripturē testimo. aut vniūsalis ecclē vulgata detiaade parent ad legē dei ptinē. ut fut multa sup quibus vaie adhuc int̄ doctores aut rūt opiniones. sicut ē materia de plūalitate bñ fiaozū et materia tractuū multozū. Hys suppositis ē p̄ma conclusio. Nullus rois cōpos absqz dei offensa p̄t agē cont̄ expresse i lege di posita. quātūcūqz occurrit sup hys opinio adūsarij. P̄ qz maledā q̄ declinat a manda tis tuis. p̄b. ex diffiniātibz p̄cā. On scus thomas q̄libeto xi fut dicit ffaciens cō opinione magistrorū. si fat cont̄ opinione vera. cū tūc fat cont̄ legē di nō excusat a p̄cō. quāuis nō fat cont̄ constam. si enī cont̄ legē dei fat. h̄ ille. Quod̄ intelligē dū ē cū materia circa quā veritas ē mgrozū ptieat ad ea q̄ sunt lege diua expresse. quozū quodlibet fiat et diua legē natā ad salutē tenet̄ scie quilibet arbiti vsum h̄ns. n̄ aliquis hō ex hoz ignorātia excusacionē p̄t h̄re tū sit ignorancia uizis. Ecclā cōclu sio. p̄t quis absqz offensa di sine p̄cō face cōt̄ ea que fut legis diue sedō mō dco. qz nō om̄s ob

ligant̄ scie oia que fut fidei ex pliate. Et enī supra dcm ē. nō ē eadē rō de oibus que ad fidē ptinent. Quedā enī fut noāo ra alyb ad hoc qz hoies digant̄ ad finē supnaturalē. Quedā etiā fut alyb obsaiora. ita int̄ alia operalia siue ad mores ptinē ē distmctio. Nō ei om̄m̄ ē scie q̄ oia fut p̄cā mōria. et p̄cōzū spēs. et huius. Quedā etiā fut p̄lanū alyb ora alyb etiā ad sciendū actōmo da magis qz disponētia ad cōposicionē morū et dicitōne opm i finē supradictū. Un̄ sc̄ thos iē. d. 2ē Sacerdotibus etiā ciatis det̄ ee scā. nō quidē ut om̄s diffiales questiones legf sciant. quia i hys det̄ fieri r̄ar̄i sub ad supiores. sed sciat̄ illa q̄ plus det̄ credē et obsuāe de lege. Sed ad supiores sacdotes si ex platos et epōs ptinet. ut etiā que difficultatē in lege face possint sciat̄. et tanto magf quāto i maiori gradu collocat̄. P̄tea tā p̄ma conclusio qm̄ secunda expresse probant̄ aut̄ totitate leonis pape de p̄mā d. 13 duentf. Sicut quedā fut q̄ nulla racione pnt̄ uelli. ita multa fut. que aut̄ pro n̄tite tpm̄. aut̄ pro consideātionē etatū oz tpari. illa semp̄ cō ditione fuata. ut i hys q̄ vel dubia fuerūt aut̄ obsuā id nō uel̄ m̄ sequendū. qz n̄ p̄ceptf

euangelicis contrariis n^o de ce-
tis sanctorum primis iueniantur
aduersum. **Chlo** sup illo. nul-
la pnt racione uelli dicit ut
pcepta decalogi et forma bap-
tismi consueudi corpus xpi
Ex quibus oibus pz qd argume-
tu ad probandu conclusionem
fidam pt forti et ordinari sicut
formatu fuit argumetu probas
quarta conclusionem precedentis
capiti. **Et** tñ sciendu qd ut pre-
fata huius capiti conclusio fida v-
niuersaliter sit vera. ~~psupponis sup~~
i precedenti ca^o distinationibus no-
tis duo requirunt. **Primu** e qd ab
dubitatione probabili aut no-
bili de quibus cotra adheat pfa-
te opinioni. ne distina se exponat
scdm quod requirit e ut adheat
pfate opinioni ~~ne distina se ex-~~
~~ponat~~ sine consua de oppo^{to}
Sed oriuntur circa pmissa duo
scabulosa dubia. **Primu** si sim-
plices no tenent de nate o^a
credibilia explicite et distinc-
te crede. tuc quilibet no tenet
errore suu contrariu articulis
fidei euitae. qd no tenet oppo-
situ illi⁹ caue. cui⁹ oppositu
no tenet agnosce. **Et** ita videt
qd pt aliquis licite i errorem
rpugnate alicui articulo ca-
de. **Eode** mo arguet p^{se} qd
quibus pt i actu p^{ca} mortalibus
cade sine pcepto mortali. qd

// p^{sup}posit

qd no tenet simplex omis dif-
fentias p^{ca} mortaliu pceptoz qd
dei et eae sae explicite **Respondet**
scdm thoma et schotu. i 3° d. 21 ne-
gando consequentiam qd no tenetur solu
quolibet simplex caue oem errorem
cotra articulis nuatis. sed tenet caue
ome quod e contrariu ueritat^{is} scrip-
turae. s. canoni bible. qd nullus pos-
sit p^{na}at adherere cotra alicui
ius ueritatis i bilia. qui heticus
iudicatur. **Et** cu arguit no tenet
ad errorem cauedu. n^o teneat ad
credendu explicite ei⁹ oppositum.
Respondetur qd illa sequentia no
ualet sicut pz i moribus alyb qd
quolibet tene uita^{is} e^z p^{ca} mor-
le et tñ no tenet sae. i q^o g^odu simp-
bia e morle p^{ca} aut gula. qd n^o
h^o scit multi i scietyb expti. sed
circa h^o fut multe altaciones.
Sed m dubiu. si sufficiat simpl^{is}
h^ore fide explicata de aliqb⁹ et de
alyb fide implicata. **Tuc** si iste au-
tauit istaue sim^{tes} p^{ca} dicit aliq^o
oppositu fidei posset sim^{tes} adhe-
re doctrine eius credendo taqua om
aliquid flm. et tuc fil eet fidel
et ifidelis. **Fidelis** qd no tenetur
actu explicitu h^ore de cotra ar-
ticulo. **Infidelis** qd credit aliquid
ee om qd rpugnat fidei. **Pfatu**
eni argumetu mouit queda no-
tabile doctore concedere et scibe
qd qd possit **Et** martisa^{is} simplex
qm ex ignorantia tenet erroneu

articulo sibi a suo prelato hēto
p̄dicatū. Respondetur scdm̄ thomā i
3. d. 21. et schotū ubi supra. q̄ ali
qua sūt q̄ cōit̄ p̄dicantur ī eccl̄a
et talia sūt nācā simpliat̄ ad ce
dendū expliat̄. s. q̄ r̄ natus ē ex
maia v̄gīe crucifixus et mortuus
pro r̄dempciōe gr̄is hūanū. Sed
si sit aliquis quod credendū ē. q̄
tū nō p̄dicatur cōit̄ ī eccl̄a. sed p̄po
nit̄ sp̄cialit̄ ī vno loco de nouo.
nō ē nācā firm̄ credē illud. fir
mit̄ illi tāquā v̄o ad hēndo. p̄mo
nācā ē magis illi nō adherere
quousq̄ sciat̄ illud credi ab eccl̄a
tāquā v̄m. P̄ba sūt schotū i 3. et
sā thome. Ubi p̄us dicit̄ sic dicit̄
i 1. articulo predicanti plato i
fide. q̄ nō ē assentiendū q̄ i h̄o
discordat a p̄ma r̄gula. Nec per
ignoranciā subditus excusatur.
a v̄to. q̄ habitus fidei sūt īrlia
tione ad cōtū. cū v̄tio nācā do
ceat de oībus q̄ ad salutē p̄tinet
10. 3. Uñ si homo nō sit nimis fa
cilis ad credendū oī sp̄ui q̄n ali
quid īpliat̄ p̄dicat̄ nō assentit
sed aliunde r̄q̄r̄t. aut dō se i mut
tet ī eius sc̄cto nō se sup̄ modū
suū mgēdo. Sed q̄r̄t aliquis
simplex homo. q̄ ignorat dictas
plalitates p̄cōy mōrū aut
articulos fidei q̄ sūt note tr̄toi
bus. p̄ quod cauebit iste simplex
p̄cā q̄ ignorat ēē mōrū. aut
p̄fidia quā ignorat. Respondet

24
sc̄s thomas. q̄ talis aut ē ext̄
t̄itate. aut ī c̄itate. si p̄mū et ē
fidelis tūc fidei habitus eū a p̄
fidia p̄seruac̄ p̄t. Si v̄o ē infide
lis nō ē mirū si cecus offendat
et vulnear̄ amplius. q̄ ignoras
ignorabz. Si aut̄ ē fidelis et ī c̄i
tate tūc p̄ habitū c̄itatis. et p̄ a
lios habitus oīm vtutū mora
lū et theoloycalū m̄fusaz̄ m̄li
nat̄ p̄ īhabitātē sp̄m̄ s̄m̄ ut ca
ueat p̄cā mōrū. Et q̄ v̄tio
sā sp̄us docet de oībus ut sup̄
Si eccl̄a eēt fidelis ex̄ c̄itate ex̄
tens. tūc q̄ habitibus gr̄atū
c̄itatis caret v̄o ita p̄seruac̄
et ī p̄cā ī que incidet eēt pe
na p̄cā. A p̄fidia tūc p̄t̄ habitū
fidei quē h̄z m̄dinac̄t̄ cont̄ oēs
articulū p̄fidū. Uñ dicit̄ sc̄s
thōs i 3. d. 21. q. 2. arti. 1. Sicut
habitus t̄panac̄ idiat̄ ad r̄s̄f̄
tendū luxūe. ita habitus fidei
idiat̄ ad r̄s̄stendū oībus q̄
sūt cont̄ fide. Uñ q̄n em̄git ne
cessitas expliat̄ ignoscendi.
vel p̄t̄ doctrīa cōt̄ua q̄ iminet
vel p̄t̄ motū dubiū m̄surgētē
tūc homo fidelis ex̄ illūciatione
fidei. nō consentit h̄is q̄ sūt
cont̄ fide. sed differt quousq̄
pleniū īstruatur. Itē ostendit
ī p̄ma p̄te. q. 1. arti. vi. q. q̄ ē m
gra c̄itatis. h̄z ex̄ consequenti
v̄tē dona sp̄us sā m̄ q̄ sūt m̄
ē sapiā. quā eccl̄a h̄z m̄ m̄ ī c̄i
tate existens. Et tō eccl̄a talis

pt iudicāe per modū iudicātionis
habitus de natūis sibi ad salutē.
Cū iquit iudicāe ptinet ad sa-
pientē. iō scdm duplicē modū
iudicandi dū scā accipz. Conti-
git enī aliqūe iudicāe. vno mō
p modū iudicātionis. sicut q hz
habitu vritutis rē iudicat de rē
q fuit vritute agenda. iquātū ad
illa faciēda iudicat. On 2º e
thitōrū. Utosus ē mēsua et r
gula huānorū actiū. Alio mō
p modū cognitiōis. sicut aīm
istructus i scā morali pt iudi-
cāe de actibus vritutis etiā si ha-
bitū nō iudicāe habet. P mus
qº modus iudicandi de rēbus di-
uis ptinet ad sapiām q ponit
donū scā spūs. i. cor 2º. Spūal
hō oīa iudicat. ergo dicit dpo
ca 2º de dicitis nōib q sothe
doctus eāt. nō solū patēs. sed
etiā discens dīna. Scdūs aut
modus iudicandi ptinet ad
doctūā sacre scriptūe prout p
studū habetur. licet ei pñcipia ex
h^{is} ruelacōne hnt^{ur} h^{is} thomas
In alit^{er} pro cōclusiōe
Nōndū que ignorā-
cia excuset. q non
q augeat. q minuat pccm. Quā
i hūoi scā rfidet medū pñcipia
pale ad subueiendū tōrate cō-
scāe. oīs ei error ex ignorā^a veit.
Cūeit^{ur} igit^{ur} an ignorācia excu-
set pccm. Rndet^{ur} dīstīnguendo
Est enī ignorācia vñabilis

q ē i ptate scientis. et iō alio nō
d^{icitur} affectata. Et ē multiplex
alia vñabilis. s. q nō ē i ptate
scientis. Et ē etiā multiplex. qz
iñabilis. aut ē ex natūa. qualis
naturalit^{er} m ē factus et melāto-
liab. et h^{ic} i se nō ē pccm. et ex ea
sequens excusat i toto. Alia tēst^{is}
ex accidente. ut ex ebēitate vl^{is} inf-
mitate. Si ex accidente. aut eam
hns nō dedit operā. ut cū quis
nō nouit vim vritutē. vel alteri
iēbati vel opilatui. Et vñiūsa
lit^{er} qn ignorat sibi futū tale ac-
tidens. tūc enī h^{ic} ignorācia nō
ē pccm et i toto excusat sequens
pccm quā diu manet tale ac-
cidens. Aut eā s. ignorācia ex
accidente hns dedit operā et
h^{ic} scm ē p rem illicitā. sicut
quis ex deuotione aut alio ex-
tīo spūali incidit i scām h^{ic} etiā
excusat a tota. aut etiā scm p re
illicitā. Et h^{ic} adhuc duplicat^{ur}
Quia vñ aut dedit operā p
re illicitā q fuit pccm veniale
ut si quis p irā veniale ma-
deat frenesim. et h^{ic} excusat a
toto. Aut dedit opam p re illi-
citā q fuit mortale pccm. et
h^{ic} ignorācia i h^{ic} ē pccm. et nō
excusat sequens pccm est toto
Sed scdm plim i 3º ethitōrū
calis mēt^{ur} duplices maledictō-
nes. tñ excusat a tanto. Quia
licet iquātū pccm. p s^{ic} volūtūū

et ideo diminuitur de ratione peccati quod est peccatum et voluntarium

et ideo illa ratio non excusat. **U**nquantum est ignorantia causat quodammodo inquantum est involuntarium. **J**am sequitur primum membrum divisionis prime. Quia si est ignorantia vincibilis. Aut est ignorantia iuris quae a philosopho dicitur ignorantia universalis quod idem dicitur. quod ius vocantur hae regule regentes vitam. Aut est ignorantia vincibilis facta quae a philosopho et theologo vocatur ignorantia particularis quod idem dicitur. quod factum vocatur aliquod particularis detrahitur per circumstantiam quam obstat eam sapienter ignorare. **S**i ergo est ignorantia iuris. hoc fit adhuc dupliciter. quod aut iuris universalis. quod omnibus proponitur ad faciendum et tenendum. huiusmodi ignorantia crassa est vel supina. et non excusat ista primo est peccatum speciale in augmentum si est voluntaria. Aut est iuris particularis. quod non factum nisi per studium. **H**oc excusat a tanto et a toto. sicut casus multum diffial. **S**ed autem est ignorantia facta. que etiam dupliciter fit. Aut enim propria est causa actus quod si non ignoraret non faceret. cuius signum est penitudo in actu. hoc fitur causat involuntarium. et ideo excusat a toto. ut patet in iacob et lya. Aut non est causa actus. sed per accidens se habet ad actum. quod idem facit etiam si non ignoraret. et talis non penitet in actu. ut quis credens accedere ad unam mulierem accedat ad aliam

ad quam non debet. **T**alis non dicitur per ignorantiam factam. sed ignorans. et talis ignorantia non diminuit peccatum. **A**lia autem est ignorantia. que consequitur affectum peccati. **N**on quoniam concupiscentia peccati quam voluntas non respicit. absorbetur iudicium rationis in particulari operabili. sicut iam impeditur. ne possit esse verum. **E**t dicitur in ethicorum. Delicias corrumpit existimationem prudentiae. **E**t hoc est ignorantia elationis. secundum quam omnis malus dicitur ignorans. **E**t hoc sequitur ad effectum peccati. **E**t ideo non diminuit rationem voluntariam. primo voluntas ipsa praecedat. **E**t ideo nullo modo diminuit peccatum. quod nulla alia ratione ignorantia excusat nisi diminuit. nisi per peccatum inquantum causat aliquo modo involuntarium. **E**t tamen pro consolatione tunc rate consciencie dixisse sufficiat.

Expliat tractatus nobilis correctiorata conscribitur editus a iohanne nurebingensi ordinis predicatorum sacre theologie eximio professore

scriptus maius part 19. 116

[Faint, illegible text visible on the left edge of the page, likely from the adjacent page.]

